

GMINA NIED WIED

GMINNY O RODEK POMOCY SPOŁECZNEJ

GMINNA STRATEGIA INTEGRACJI I
ROZWIŹYWANIA PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH W GMINIE
NIED WIED
na lata 2010-2020

Nied wied , 2009

I. Spis treści

II. Uwagi wprowadzające	3
III. Podsumowanie diagnozy	5
3.1. Identyfikacja problemów	5
3.2. Analiza SWOT	6
IV. Wizja i cele Strategii Integracji i Rozwoju Problemy Społecznych	8
4.1. Wizja	8
4.2. Cele ogólne i wykonawcze	8
V. Uzasadnienie wyboru celów	13
VI. Spójność Strategii Integracji i Rozwoju Problemy Społecznych z dokumentami różnych poziomów	16
6.1. Programy rządowe	16
6.2. Programy regionalne i lokalne	18
VII. Zarządzanie Strategią Integracji i Rozwoju Problemy Społecznych	22
7.1. Implementacja	22
7.2. Monitoring	24
7.3. Ewaluacja	25
VIII. Załączniki	28
8.1. Diagnoza	28
8.2. Członkowie Zespołu do prac nad Strategią	43
IX. Spis tablic i rycin	44

II. Uwagi wprowadzające

Gminna Strategia Integracji i Rozwoju Wykazania Problemów Społecznych (dalej: GSIRPS) stanowi założenie lokalnego systemu planistycznego dla celów polityki społecznej prowadzonej przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Niedźwiedziu. GSIRPS jest jednym z podstawowych narzędzi skutecznego zarządzania, umożliwiającym w perspektywie wieloletniej planowanie realizacji przedsięwzięcia zapobiegających negatywnym społecznym zjawiskom jak i podejmowanie aktywnych działań zmierzających do podniesienia jakości życia mieszkańców. Istotnym argumentem jest, iż dokument ten niezbędny okazuje się przy pozyskiwaniu środków finansowych z Funduszy Strukturalnych UE.

Tę wiedzę opracowania jest, iż GSIRPS to fizyczny przejaw procesu planowania w sferze integracji społecznej i rozwoju wykazania kluczowych problemów społecznych. Istotną cechą tego procesu jest ciągłość, bowiem proces ten nie wyraża się w posiadaniu dokumentu, a w jego wdrażaniu, konsekwentnym monitorowaniu, ocenianiu i weryfikowaniu. Dlatego też GSIRPS jest dokumentem otwartym - w zależności od potrzeb i uwarunkowań wewnętrznych oraz zewnętrznych, winien być modyfikowany i aktualizowany.

Opracowanie GSIRPS w Gminie Niedźwiedzia oparte jest na przesłankach Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej¹ oraz Ustawy z dnia 17 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych². Proces tworzenia niniejszej Strategii składał się z następujących działań:

Po pierwsze, powołano interdyscyplinarny Zespół do prac nad Strategią. Zespół ten, złożony z przedstawicieli organizacji i instytucji mających wpływ na politykę społeczną gminy, stworzył cztery merytoryczne strategii w oparciu o szerokie konsultacje społeczne³. Zespół pełnił funkcję moderatorów procesu tworzenia GSIRPS w Gminie Niedźwiedzia zgodnie z metodologią odpowiadającą budowie tego typu dokumentów. Nadał on również konkretną formę niniejszemu dokumentowi. Zespół swoje poczynania konsultował z ekspertami zewnętrznymi.

Po drugie, dążyło ono do wszelkich starań, by GSIRPS była spójna z innymi programami rozwoju poziomu lokalnego oraz regionalnego a także krajowego.

Po trzecie, wytyczono konkretne zadania stojące przed Zespołem budującym Strategię, było to: określenie obszarów życia społeczno-gospodarczego, w ramach których zidentyfikowano istniejące

¹ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 15 kwietnia 2004 r., Nr 64, poz. 593, ze zm.),

² Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 1997 r., Nr 123, poz. 776, ze zm),

³ Sesja strategiczna lub równoważna opinii eksperckiej na podstawie badań ankietowych, pogłębione indywidualne wywiady z liderami lokalnej społeczności,

problemy i potrzeby Gminy. Kolejnym zadaniem było wyznaczenie kierunków polityki społecznej i wynikających z nich działań prowadzonych w Gminie Niedźwiedź w odniesieniu do sfery problemów społecznych w wyznaczonym okresie planistycznym.

Pierwszym elementem scalającym czynniki diagnostyczne i projekcyjne Strategii była analiza (SWOT). Przy tworzeniu analizy SWOT wykorzystano równoległe dwa podejścia do jej budowy. Po pierwsze, zdecydowano o mocne i słabe strony analizowanego obszaru będące dotyczą wewnętrznymi aspektami sfery społecznej Gminy Niedźwiedź; zaś szanse i zagrożenia będące wynikiem zniekształconych przez Gminę czynników zewnętrznych dotyczących analizowanego problemu. Drugie podejście polega na ujęciu w mocnych i słabych stronach obecnej sytuacji społecznej Gminy, natomiast szanse i zagrożenia będące dotyczą sytuacji w przyszłości.

Ponadto, cele GSiIRPS zmierzające do stworzenia warunków do przeciwdziałania problemom społecznym powstały w oparciu o:

- identyfikację obecnych problemów,
- przewidywanie i podanie wizji przyszłości,
- analizy programów rozwoju szczebla lokalnego i regionalnego oraz krajowego,
- uwzględnienie priorytetów i kierunków działań zawartych w dokumentach Unii Europejskiej.

Ponadto, za konieczne uznano także zaangażowanie organizacji pozarządowych w realizację wszystkich celów Strategii.

Ponadto, istotnym założeniem przy konstruowaniu niniejszej Strategii była selektywność rozwiązywania problemów oraz koncentracja na najważniejszych z punktu widzenia problemów społecznych - kierunkach działań. W tym celu przeprowadzono hierarchizację problemów i potrzeb Gminy w zakresie pomocy społecznej, jak również określono wartości poszczególnych celów niniejszej Strategii. Dokument ten jest opracowany na pewnym stopniu ogólności, wynika z tego konieczność opracowania szczegółowych programów operacyjnych do poszczególnych celów.

Ponadto, w toku prac nad Strategią uwzględniono postulat o przeprowadzaniu konsultacji społecznych. W tym celu przeprowadzono pogłębione badania ankietowe z udziałem liderów społeczności lokalnej, a także pracowników instytucji publicznych w Gminie. Zebrano również opinie ekspertów. Przed uchwaleniem Strategii poproszono mieszkańców Gminy o wyrażenie swojej konstruktywnej opinii na temat tego dokumentu. Opinie te zostały uwzględnione w niniejszym dokumencie.

Ponadto, GSiIRPS jest systemowym sposobem zajmowania się problemami sfery społecznej, a w szerszym rozumieniu musi być podstawą prowadzonej przez władze lokalne polityki społecznej. Dodatkowo również, jego wypełnianie postulatów niniejszego dokumentu będzie oznaczało uwzględnienie zapisów w budżetach jednostki terytorialnej.

III. Podsumowanie diagnozy

3.1. Identyfikacja problemów

Wyniki rozważań diagnostycznych (załącznik) pozwalają wywnioskować następujące wnioski:

- I. Przeprowadzona analiza pozwala wyrazić stwierdzenie, że mieszkańcy Gminy Niedźwiedzia dotknięci są problemem ubóstwa. Bezpośrednią przyczyną jest z jednej strony ograniczona liczba miejsc pracy, z drugiej istniejąca luka kompetencyjna nie pozwalająca skutecznie konkurować o dostępne miejsca pracy. Chodzi tu głównie o ludzi bezrobotnych oraz osoby w skrajnym ubóstwie. Zbudowanie kompleksowych programów działań na rzecz tych osób musi mieć bezwzględnie priorytetowy charakter w niniejszym dokumencie.
- II. Diagnostyka wykazała, że wsparciem winna również być objęta grupa osób zależnych (niepełnosprawnych, chorych, starszych). Osoby te na co dzień uzależnione są od swoich opiekunów i nierzadko całego społeczeństwa zamieszkującego Gminę. Napotykają one różnego rodzaju bariery architektoniczne, kulturowe i społeczne, które w szczególności dla nich sposobem utrudniają integrację ze społeczeństwem. Zatem koncepcją działań (bardzo ważną propozycją odpowiedzi na zidentyfikowany problem) – jest stworzenie możliwości optymalnego środowiska bytu dla osób zależnych, w którym wskazane bariery ulegną redukcji.
- III. Przeprowadzone badania pozwoliły stwierdzić, że na terenie Gminy mają miejsce zachowania dewiacyjne, również wśród młodzieży. Do wiadomości osób pracujących w służbach społecznych Gminy Niedźwiedzia należy, że w wielu przypadkach powodem tego rodzaju zachowań są różnego rodzaju używki. Potrzebna chwila stała się zatem także zaprogramowanie działań, które pozwolą ograniczyć występowanie zachowań kryminogennych (i pokrewnych) przy jednoczesnej redukcji patologii uzależnień wśród obywateli Gminy.
- IV. Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej. W obszarze zainteresowania niniejszego dokumentu za realizację zadań z tego zakresu odpowiada wójt w jego imieniu Kierownik GOPS. Organy te realizują zadania pomocy społecznej współpracując, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi. Czołowym zadaniem służby pomocy społecznej jest – wsparcie lokalnej ludności poprzez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem wykorzystując przy tym własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Usprawnienie wspomnianego systemu wsparcia

bezapelacyjnie należy zatem podnieść do rangi jednego z celów głównych Gminnej Strategii Integracji i Rozwoju w Gminie Niedzwiedź.

3.2. Analiza SWOT

Analiza SWOT stanowi ważną część diagnozy i jest przeważnie traktowana jako jej część podsumowująca. Pozwala zaprezentować oraz dokonać analizy atutów i słabości badanej gminy wobec szans i zagrożeń kreowanych przez otoczenie. Skrót SWOT pochodzi z języka angielskiego i oznacza:

Strengths	----->	Mocne (silne) strony
Weaknesses	----->	Słabe strony
Opportunities	----->	Szanse
Threats	----->	Zagrożenia

Metoda ta (najczęściej stosowana w planowaniu strategicznym) obejmuje zarówno analizę wewnętrzną jak i zewnętrzną czyli dokonuje ona pewnego rodzaju oceny i właściwego przeseregowania czynników, które mają wpływ na powodzenie realizacji Strategii. Analiza wewnętrzna (endogeniczna) sprowadza się do oceny mocnych i słabych stron – czyli aktualnego potencjału gminy. Natomiast analiza zewnętrzna (egzogoniczna) opiera się na szansach i zagrożeniach (wynikających z otoczenia) oraz pozwala jej poznać z punktu widzenia przyszłościowego rozwoju Gminy, na który również mają wpływ procesy zachodzące w jego otoczeniu.

SILNE STRONY

- + istniejąca wiadomość problemu (w tym rozpoczęcie procesu programowania działań pomocowych),
- + kompetentna kadra pracownicza GOPS,
- + atrakcyjne warunki geograficzno-przyrodnicze,
- + wzrost populacji Gminy,
- + wzrost ilości zawieranych małżeństw,
- + wzrost ilości funkcjonujących zespołów artystycznych oraz ich poszczególnych członków,
- + prowadzona gospodarka mieszkaniowa,
- + spadek liczby klientów GOPS,
- + wzrost kwoty średniego świadczenia przyznawanego przez GOPS na rodzinę,
- + rozbudowany katalog instytucji współpracujących z GOPS na polu pomocy społecznej,
- + wzrost środków finansowych przeznaczanych przez Gminę na działania w obszarze pomocy społecznej,
- + spadek liczby bezrobotnych (zarejestrowanych w PUP),

Tablica 1. Analiza SWOT

SŁABE STRONY

- problemy wiążące (ubóstwo społeczne, kłopoty opiekuńczo-wychowawcze, niepełnosprawność),
- pozostałe problemy (bezrobocie, długotrwała choroba, uzależnienia),
- alarmistyczne skutki zachowań panujących w młodzieży,
- rosnące potrzeby rozszkolenia klientów GOPS (wynikające głównie z braku środków do życia),
- doposażanie GOPS w nowe obowiązkowe,
- brak perspektyw dla ludzi młodych,
- niekorzystne zachowania wartości definiujących ruch naturalny (wskaźnik definiujący poziom urodziwych na 1000 mieszkańców) uległ obniżeniu, wzrosła liczba zgonów, wartość wskaźnika dotycząca przyrostu naturalnego uległa spadkowi),
- spadek zainteresowania w młodzieży rozwojem kulturalnym (np. spadek ilości korzystających z biblioteki, spadek liczby osób uczestniczących w imprezach kulturalnych),
- spadek kwoty średniego świadczenia przyznawanego przez GOPS na osobę,
- mimo wzrostu nakładów pieniężnych kierowanych na działalność GOPS - niewystarczające zabezpieczenie finansowe realizacji zadań),
- szczególnie ciężka sytuacja kobiet na rynku pracy

SZANSE

- + możliwość pozyskiwania środków z zewnętrznych źródeł finansowania interwencji/inwestycji,
- + udział w projektach realizowanych przez organy powiatu i województwa,
- + rozwój infrastruktury odpowiadającej zmieniającym się potrzebom społecznym,
- + rozwój wolontariatu i społecznych grup wsparcia oraz NGO,
- + tworzenie lokalnych koalicji w zakresie pomocy społecznej,
- + rozwój gospodarczy (kraju, województwa, powiatu),
- + podejmowanie współpracy międzygminnej,

ZAGROZENIA

- panujący kryzys gospodarczy oraz związane z tym faktem ograniczenia podaży miejsc pracy,
- obarczanie samorządów lokalnych kolejnymi zadaniami w nieproporcjonalnej wielkości w stosunku do wysokości przekazywanych środków finansowych,
- postępująca zmiana modelu życia – rozbijanie więzi rodzinnych i społecznych,
- brak rozwiązań – uszczelnienie systemu finansowania pomocy społecznej (pobieranie zasiłków z jednoczesnym uzyskiwaniem dochodów z innych źródeł),
- niekorzystne trendy w masowej kulturze pomijające problemy ludzi niezaradnych, ubogich, starych, niepełnosprawnych, chorych,
- wzrost skali patologii i dysfunkcji,
- duża liczba problemów konkurujących z problemami społecznymi o wsparcie z budżetu centralnego,
- negatywne tendencje demograficzne w regionie,

IV. Wizja i cele Strategii Integracji i Rozwoju Problemy Społecznych

4.1. Wizja

Wiadomości zestawione w części diagnostycznej dokumentu dają podstawę nakrelenia wizji obszaru czyli nadrzdnego celu długookresowego, którego realizacji podporządkowane są cele i działania skatalogowane w dalszej części dokumentu. Mając to na uwadze cele oraz konkretne działania związane z ich realizacją, powinny prowadzić do osiągnięcia określonego stanu Gminy, uznanego przez jej społeczność za pożądanego i atrakcyjnego czyli – wspomnianej wyżej wizji. Władze powoływane przez autorzy dokumentu przyjęły, że wizja Gminy Niedzwiedź otrzyma następujące brzmienie:

Gmina Niedzwiedź

**obszarem profesjonalnej pomocy społecznej i bezpieczeństwa socjalnego
gwarantującą wysoki poziom integracji, maksymalną redukcję zagrożeń,
oraz kompleksową pomoc potrzebującym.**

4.2. Cele ogólne i wykonawcze

Pamiętając, że Strategia to przede wszystkim ocena rzeczywistych możliwości rozwojowych oraz wybór najbardziej odpowiednich sposobów postępowania - istotnym z punktu widzenia powodzenia planowanych działań jest określenie warunków realizacji poszczególnych celów niniejszej Strategii (koncentracja na najważniejszych). W tym również jest, że poprawnie sformułowana strategia zawiera taki zestaw propozycji, który pozwala osiągnąć efekty przewidywane sumarycznie pozytywnych wyników pojedynczych działań. Mając to na uwadze, przystępując do czynności projekcyjnych postanowiono rozpisane planowane polityki zachowania następująco kolejno: cel główny, cel wykonawczy, działanie.

Tablica 2. Cele główne i cele wykonawcze Strategii

CEL GŁÓWNY I (okres realizacji – 2020) Redukcja negatywnych zjawisk gospodarczych stwarzających zagrożenie i dążeń do kolizji w prawidłowym funkcjonowaniu jednostki	CEL GŁÓWNY II (okres realizacji – 2020) Konstrukcja systemu działań umożliwiających podniesienie poziomu życia osobom zagrożonym wykluczeniem	CEL GŁÓWNY III (okres realizacji – 2020) Usprawnienie procesu formułowania i realizacji polityk społecznych w Gminie
Cel wykonawczy 1 (okres realizacji – 2020) Poprawa form postępowania wobec osób bezrobotnych	Cel wykonawczy 1 (okres realizacji – 2020) Polepszenie warunków egzystencjonalnych osób niepełnosprawnych	Cel wykonawczy I (okres realizacji – 2020) Stworzenie zintegrowanego systemu rozwiązywania problemów społecznych
Zadanie 1 (na bieżąco) Przeprowadzanie intensywnych szkoleń w celu zdobycia podstawowych umiejętności z zakresu efektywnych technik poszukiwania pracy, założenia i kierowania własną firmą oraz przekwalifikowania zawodowego lub poszerzenia kwalifikacji zawodowych	Zadanie 1 (na bieżąco) Rozwój i wspieranie programów asekuracyjno – kompensacyjnych minimalizujących groźbę utraty samodzielności i niezależności osób niepełnosprawnych	Zadanie 1 (na bieżąco) Monitoring potrzeb społecznych i możliwości ich zaspokojenia realizowany przez pracowników GOPS
Zadanie 2 (na bieżąco) Zapewnienie doradztwa zawodowego i psychologicznego	Zadanie 2 (na bieżąco) Dążenie do likwidacji barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej	Zadanie 2 (na bieżąco) Wspieranie i upowszechnianie współpracy między sektorem publicznym szczególnie w zakresie kreowania i realizacji zadań publicznych w temacie pomocy społecznej wynikających z niniejszej Strategii lub innych programów będących odzwierciedleniem potrzeb społecznych
Zadanie 3 (I kwartał 2010) Nawiązanie stałej współpracy z PUP w Limanowej w zakresie monitorowania zjawiska bezrobocia na terenie Gminy oraz szeroko rozumianej współpracy	Zadanie 3 (do końca roku 2020) Stworzenie dla osób niepełnosprawnych warunków do integracji w środowisku lokalnym poprzez umożliwienie korzystania z rekreacji, sportu, umożliwienie rozwijania ich zainteresowań i zdolności, imprez integracyjnych	Zadanie 3 Bieżąco aktualizowanie informacji dot. działalności GOPS w na stronach internetowych Gminy
Zadanie 4 (w miarę potrzeb) Organizowanie robót publicznych, prac społecznie użytecznych oraz pozostałych form aktywizujących osoby bezrobotne	Zadanie 4 (na bieżąco) Wsparcie zakupu środków transportu dla osób niepełnosprawnych oraz elementów oprostowania	Zadanie 4 (na bieżąco) Budowa pozytywnego wizerunku służb socjalnych wśród mieszkańców Gminy
Zadanie 5 (do II kwartał 2010) Utworzenie i prowadzenie banku danych dotyczących wolnych miejsc w pracy na terenie Gminy i powiatu	Zadanie 5 (do końca roku 2013) Utworzenie platformy wymiany informacji na temat działań prowadzonych na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie limanowskim i woj. małopolskim	Cel wykonawczy II (okres realizacji – 2020) Rozwój potencjału GOPS
Zadanie 6 (na bieżąco) Objęcie bezrobotnych kobiet preferencyjnymi warunkami w trakcie realizacji zadań pomocowych.	Cel wykonawczy 1 (okres realizacji – 2020) Wzmocnienie działań na rzecz osób starszych	Zadanie 1 (na bieżąco) Systematyczne, kierunkowe szkolenia dla osób realizujących działania z zakresu polityki społecznej na terenie Gminy celem lepszego rozpoznawania i reagowania na pojawiające się kwestie społeczne

Gminna Strategia Integracji i Rozwoju Wykonywania Problemów Społecznych w Gminie Niedzwiedzia na lata 2010-2020

Cel wykonawczy 2 (okres realizacji – 2020) Zapobieganie bezrobociu w środowisku młodzieży	Zadanie 1 (na bieżąco) Rozwój usług opiekuńczych (również z wykorzystaniem wolontariatu) i rehabilitacyjnych wspierających ludzi starszych, samotnych oraz pozostałe osoby zależne	Zadanie 2 (systematycznie) Rozwój systemu nagród dla pracowników GOPS
Zadanie 1 (do końca 2010) Zawiązanie i prowadzenie współpracy ze szkołami gimnazjalnymi w zakresie informacji zawodowej	Zadanie 2 (w miarę potrzeb) Wykorzystanie do wiadzenia osób starszych zamieszkałych na terenie Gminy przy prowadzeniu różnego rodzaju kół zainteresowań dla dzieci i młodzieży	Zadanie 3 (na bieżąco) Pomoc w rozwijaniu się wolontariatu jako formy wzmocnienia kadry socjalnej GOPS
Zadanie 2 (na bieżąco) Przeciwdziałanie „dziedziczeniu” długotrwałego bezrobocia poprzez rozwijanie zainteresowań zawodowych młodzieży oraz stworzenie warunków praktycznego ich wdrażania	Zadanie 3 (na bieżąco) Stały monitoring gospodarstw domowych ludzi starszych w celu rozeznania na bieżąco ich potrzeb i oczekiwań	Zadanie 4 (w miarę potrzeb) Rozszerzanie personelu o dodatkowych specjalistów
Zadanie 3 (do końca roku 2012) Opracowanie szczegółowego programu aktywizacji młodzieży i osób bezrobotnych w celu ich przystosowania do udziału w życiu społecznym.	Zadanie 4 (na bieżąco) Realizacja zadań ustawowych służących ochronie położenia materialnego osób starszych	Cel wykonawczy III Zapewnienie warunków skutecznego wdrażania zapisów niniejszej Strategii
Zadanie 4 (na bieżąco) Promocja szkolnictwa wyższego oraz pozostałych form zdobywania i rozszerzania poziomu rozwoju zawodowego	Cel wykonawczy 3 (okres realizacji – 2020) Rozwój profilaktyki zdrowotnej i wzmocnienie dostępu do usług medycznych	Zadanie 1 (styczeń-luty 2010) Wyznaczenie osób odpowiedzialnych za prawidłowe wdrażanie zapisów dokumentu
Cel wykonawczy 3 (okres realizacji – 2020) Wypracowanie metod walki z ubóstwem	Zadanie 1 (dwa razy do roku) Inicjowanie i promocja działań z zakresu profilaktyki zdrowia, np. bezpłatne badania okresowe dla różnych grup mieszkańców	Zadanie 2 (grudzień, co roku) Przygotowywanie corocznych raportów dot. realizacji poszczególnych zadań i prezentacja ich na sesji rady Gminy oraz podanie do publicznej wiadomości
Zadanie 1 (na bieżąco) Nasilenie działań i wyczerpanie interwencji w zakresie szeroko pojętej pracy socjalnej	Zadanie 2 (na bieżąco) Wspieranie procesu wzbogacenia zaplecza lokalowego i aparatury medycznej w zakładach opieki zdrowotnej na terenie Gminy	Zadanie 3 (na bieżąco) Gromadzenie informacji o wymogach i procedurach pozyskiwania środków finansowych na realizację działań zapisanych w Strategii z różnych źródeł, w tym w oparciu o fundusze strukturalne UE oraz innych grantodawców
Zadanie 2 (na bieżąco) Udzielanie pomocy materialnej najuboższym zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, o dodatkach mieszkaniowych, świadczeniach rodzinnych i innymi ustawami oraz uchwałami Rady Gminy na podstawie kwartalnego monitoringu bezpieczeństwa socjalnego osób korzystających ze wsparcia materialnego	Zadanie 3 (w miarę potrzeb) Podejmowanie działań skierowanych na dofinansowanie wykupu lekarstw dla osób znajdujących się w ciężkiej sytuacji finansowej	Zadanie 4 (corocznie) Zagwarantowanie w budżecie Gminy potrzebnych środków finansowych na realizację zadań Strategii
Zadanie 3 (na bieżąco) Dbalostwo o godziwe warunki mieszkaniowe dla rodzin wielodzietnych, niepełnych oraz pomoc w utrzymaniu posiadanych mieszkań i ich standardowego	Zadanie 4 (na bieżąco) Wzmocnienie dostępu osób przewlekle chorych do placówek specjalistycznej opieki medycznej	Zadanie 5 (w miarę potrzeb) Pozyskiwanie pozabudżetowych środków na realizację zadań Strategii

Gminna Strategia Integracji i Rozwijania Problemów Społecznych w Gminie Niedźwiedzia na lata 2010-2020

wyposażenia			
Zadanie 4 (na bieżąco) Prowadzenie w środowisku lokalnym akcji charytatywnych na rzecz osób i rodzin zagrożonych i dotkniętych problemami ubóstwa (zbiórki i przekazywanie ubrania, odzieży i podstawowych sprzętów AGD)	Cel wykonawczy 4 (okres realizacji – 2020) Przeciwwstawienie się zjawisku uzależnienia i zachowań kryminogennych	Zadanie 6 (w miarę potrzeb) Budowa programów operacyjnych zapisy strategii	
Zadanie 5 (na bieżąco) Pomoc w uzyskaniu samodzielności finansowej i eliminowanie postaw roszczeniowych	Zadanie 1 (do końca roku 2011) Nawiązanie współpracy GOPS z jednostkami Policji i Sądem	Zadanie 7 (do miesiąca od momentu uchwalenia) Upublicznienie zapisów Strategii (ewentualnie stworzonych dodatkowych programów operacyjnych) sposobów jej (ich) wdrażania, a także zasad i źródeł finansowania poszczególnych zadań	
Zadanie 6 (w miarę potrzeb) Dotowanie kosztów uczestnictwa dzieci z rodzin najuboższych, wielodzietnych i niepełnych w zorganizowanych formach wypoczynku	Zadanie 2 (na bieżąco) Walka z osobami zajmującymi się dystrybucją środków odurzających (w tym szczególnie alkoholu i narkotyków)	Zadanie 8 (na bieżąco) Pozyskiwanie nowych partnerów i motywowanie obecnych współrealizatorów Strategii do aktywnego uczestnictwa w wdrażaniu	
Zadanie 7 (na bieżąco) Stworzenie preferencyjnych warunków dla rodzin wielodzietnych w posyłaniu dzieci do placówek edukacyjnych (zwolnienie z opłaty stałej, zagwarantowanie wyżywienia)	Zadanie 3 (na bieżąco) Stworzenie młodzieżowych i alternatywnych możliwości spędzania wolnego czasu		
Zadanie 8 (na bieżąco) Udzielanie wsparcia teoretycznego służącego poprawie umiejętności racjonalnego gospodarowania budżetem domowym	Zadanie 4 (do końca roku 2011) Zapewnienie dostępu do poradnictwa prawnego i zajęć terapeutycznych		
<p>PODMIOT ODPOWIEDZIALNY - GOPS</p> <p>PROPONOWANI PARTNERZY REALIZACJI CEŁÓW: placówki edukacyjne, przedszkola, Grupa Wolontaryjna, Polski Komitet Pomocy Społecznej, PUP w Limanowej, WUP Kraków, PCPR w Limanowej, lokalni przedsiębiorcy</p>	Zadanie 5 (na bieżąco) Propagowanie wartości stylu życia wolnego od alkoholu i narkotyków oraz upowszechnianie wiedzy o negatywnych skutkach zażywania alkoholu i innych środków odurzających	<p>PODMIOT ODPOWIEDZIALNY - GOPS</p> <p>PROPONOWANI PARTNERZY REALIZACJI CEŁÓW: poszczególne jednostki organizacyjne UG Niedźwiedzia</p>	
	Zadanie 6 (na bieżąco) Skierowanie szczególnej uwagi na rodziny, w których uaktywniana jest przemoc		Zadanie 7 (na bieżąco) Pomoc w zapobieganiu demoralizacji dzieci, poprawa bezpieczeństwa w szkołach i walka z przemocą wśród młodzieży
	PODMIOT ODPOWIEDZIALNY - GOPS		PROPONOWANI PARTNERZY REALIZACJI CEŁÓW: placówki edukacyjne, ośrodki zdrowia, Grupa Wolontaryjna, Polski Komitet Pomocy Społecznej, Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Niedźwiedziu im. Brata Alberta w Niedźwiedziu, Gminny Klub Sportowy w Porbie Wielkiej, Posterunek Policji w Mszanie Dolnej,

	PCPR w Limanowej, Zespół Kuratorski w Limanowej, Sad Rejonowy w Limanowej PRO_Med grupowa praktyka pielęgniarek rodowiskowych i rodzinnych, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Limanowej, Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Mszanie Dolnej	
--	--	--

V. Uzasadnienie wyboru celów

- I. Redukcja negatywnych zjawisk gospodarczych stwarzających zagrożenie dla kolizji w prawidłowym funkcjonowaniu jednostki

Czynniki wychwycone w macierzy SWOT przemawiają za koniecznością podjęcia działań w tym temacie to np.: zidentyfikowane problemy społeczne (w szczególności ubóstwo i bezrobocie), panujący kryzys gospodarczy oraz związane z tym faktem ograniczenia podaży miejsc pracy, rosnące potrzeby roszczeniowe klientów GOPS (wynikające głównie z braku środków do życia), spadek kwoty średniego świadczenia przyznawanego przez GOPS na osobę, szczególnie ciężka sytuacja kobiet na rynku pracy.

Ponadto skoncentrowanie się na tym celu głównym wynika bezpośrednio z faktu, iż wiele problemów związanych z wykluczeniem społecznym oraz kształtowaniem się patologii w rodzinie i społeczeństwie wynika z utraty, bądź niemożliwością znalezienia pracy i w efekcie pojawienia się widma ubóstwa. Ma na to wpływ obniżenie statusu materialnego, obniżenie poczucia własnej wartości. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy⁴ wskazuje, że wsparcie dla osób nie radzących sobie na rynku pracy ma być aktywne: powinno oferować szeroki gamę możliwości takich jak np. szkolenia, przekwalifikowania zawodowego, tworzenie nowych miejsc pracy, umożliwiają elastyczność w podejściu do zatrudnienia, ułatwia znalezienie pracy osobom znajdującym się w szczególnie trudnej sytuacji. Fakt ten dodatkowo powinien stanowić impuls do podjęcia działań wspierających osoby bezrobotne z terenu Gminy.

- II. Konstrukcja systemu działań umożliwiających podniesienie poziomu życia osobom zagrożonym wykluczeniem

Czynniki wychwycone w macierzy SWOT przemawiają za koniecznością podjęcia działań w tym temacie to np.: zidentyfikowane problemy społeczne (a głównie bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, długotrwała choroba, niepełnosprawność), alarmistyczne skutki zachowań panujących wśród młodzieży, brak perspektyw dla ludzi młodych, postępująca zmiana modelu życia – rozbijanie więzi rodzinnych i społecznych, niekorzystne trendy w masowej kulturze pomijające problemy ludzi niezaradnych, ubogich, starych, niepełnosprawnych, chorych, wzrost skali patologii i dysfunkcji.

⁴ Dz. U. z dnia 1 maja 2004 r.

Dodatkowo – sytuacja społeczna w zakresie osób dotkniętych chorobami, niepełnosprawnościami, starszych skłoniła autorów niniejszego dokumentu do nadania przywołanym problemom – wagi problemów wywołujących konieczność zaplanowania i realizacji działań pomocowych. Uzasadniając wybór tego celu głównego można na przykład powołać się również na Deklarację Praw Człowieka ONZ. Znaczącym jest tutaj następujący cytat: „Każda osoba jest uprawniona do korzystania ze wszystkich praw i wolności ogłoszonych w niniejszej deklaracji bez jakiegokolwiek różnicy zwłaszcza ze względu na rasę, kolor skóry, płeć, język, religię, poglądy polityczne lub jakiegokolwiek inne, pochodzenie narodowe lub społeczne, majątek, urodzenie, lub jakiegokolwiek inną sytuację”. Istnieje jeszcze jedna przesłanka skłaniająca autorów do wyselekcjonowania tego celu głównego. Mianowicie chodzi o stworzenie na terenie Gminy takich warunków egzystencji każdej osobie, by maksymalnie możliwy sposób zrównać jej szanse do osób znajdujących się w zdecydowanie korzystniejszym położeniu życiowym.

Podnoszony cel to również próba przeciwstawienia się zachowaniom społecznym. Burzliwe bowiem prawidłowe obrazy społeczeństwa i rzutują w negatywny sposób na jego dalszy rozwój. Są to powodem wielu ludzkich cierpień i tragedii.

III. Usprawnienie procesu formułowania i realizacji polityk społecznych w Gminie

Czynniki wychwycone w macierzy SWOT przemawiają za koniecznością podjęcia działań w tym temacie to np.: mimo wzrostu nakładów pieniężnych kierowanych na działalność GOPS - niewystarczające zabezpieczenie finansowe realizacji zadań, obarczanie samorządów lokalnych kolejnymi zadaniami w nieproporcjonalnej wielkości w stosunku do wysokością przekazywanych środków finansowych, brak rozważań o uszczelnienie systemu finansowania pomocy społecznej (pobieranie zasiłków z jednoczesnym uzyskiwaniem dochodów z innych źródeł), duża liczba problemów konkurujących z problemami społecznymi o wsparcie z budżetu centralnego.

Wartym dodania jest tu również fakt, że należy być w stanie zorganizować taki sposób funkcjonowania polityki społecznej w Gminie by zapewnić jej maksymalną skuteczność uzyskując jednocześnie szereg wartości dodanych jakimi będą m.in. wzrost aktywności organizacji pozarządowych, wzmocnienie kadrowe GOPS, zwiększenie liczby wolontariuszy, stworzenie współpracy na linii samorząd lokalny – organizacje pozarządowe – mieszkańcy. Nie bez znaczenia pozostają tutaj także uwarunkowania zewnętrzne w stosunku do układu lokalnego jakim jest Gmina Niedzwiedź (np. obarczanie samorządów lokalnych kolejnymi zadaniami w nieproporcjonalnej wielkości w stosunku do wysokością

przekazywanych środków finansowych, brak rozwiązań na uszczelnienie systemu finansowania pomocy społecznej, duża liczba problemów konkurujących z problemami społecznymi o wsparcie z budżetu centralnego). Nie można pominąć tu również istotnej kwestii, jak jest poprawne wdrożenie dokumentu Strategii. Nie powinno się bowiem dopuścić do momentu, gdy w chwili uchwalenia dokumentu będzie on już faktycznym bytem.

VI. Spójność Strategii Integracji i Rozwoju Problemy Społecznych z dokumentami różnorodnych poziomów

6.1. Programy rządowe

Narodowa Strategia Spójności

NSS określa działania o charakterze rozwojowym, jakie polski Rząd zamierza podjąć w latach 2007-2013 w zakresie promowania trwałego wzrostu gospodarczego, wzrostu konkurencyjności oraz wzrostu zatrudnienia. NSS ma także służyć zapewnieniu skutecznej pomocy na rzecz regionów i grup społecznie zmarginalizowanych oraz pomocy w restrukturyzacji sektorów i regionów problemowych.

Za cel strategiczny NSS uznaje się: Tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki polskiej opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej Polski w ramach Unii Europejskiej i wewnątrz kraju. Przyjmuje się, że wytyczony cel strategiczny będzie osiągnięty dzięki realizacji następujących horyzontalnych celów szczegółowych: Tworzenie warunków dla utrzymania trwałego i wysokiego tempa wzrostu gospodarczego. Wzrost zatrudnienia poprzez rozwój kapitału ludzkiego oraz społecznego, Podniesienie konkurencyjności polskich przedsiębiorstw w tym szczególnie sektora usług, Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej, mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski i jej regionów, Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, Rozwój obszarów wiejskich.

Problemy wspólne opisywanego dokumentu i GSiIRPS w Gminie Niedźwiedzia to przede wszystkim pomoc na rzecz grup społecznych, marginalizowanych oraz restrukturyzacja sektorów i regionów problemowych. Ma to swoje odzwierciedlenie w poniższych – przytoczonych z treści projekcyjnej – postulatach Strategii: Redukcja negatywnych zjawisk gospodarczych stwarzających zagrożenie dla kolizji w prawidłowym funkcjonowaniu jednostki (cel główny I) oraz Konstrukcja systemu działań umożliwiających podniesienie poziomu życia osobom zagrożonym wykluczeniem (cel główny II).

Program Operacyjny Kapitał Ludzki na lata 2007-2013

Program Operacyjny Kapitał Ludzki na lata 2007-2013 obejmuje wsparciem obszary: zatrudnienie, edukacja, integracja społeczna, rozwój potencjału adaptacyjnego pracowników i przedsiębiorstw, rozwój zasobów ludzkich na terenach wiejskich, budowa sprawnej i skutecznej administracji publicznej oraz promocja zdrowia zasobów pracy. W PO KL zostanie skumulowana całość środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Główny cel PO KP sformułowano jako: Wzrost poziomu zatrudnienia i spójności społecznej. Tak zdefiniowany cel główny Programu wyraźnie wskazuje, że niniejszy Program będzie w szczególności realizował drugi cel horyzontalny NSRO, tj. poprawę jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej.

W PO KL wyznaczono 11 priorytetów. Są one realizowane równoległe na dwóch poziomach – centralnym i regionalnym. Do priorytetów realizowanych na poziomie centralnym zalicza się: Zatrudnienie i integracja społeczna; Rozwój zasobów ludzkich i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw; Wysoka jakość systemu oświaty; Szkolnictwo wyższe i nauka; Dobre rzemiosło; Profilaktyka, promocja i poprawa stanu zdrowia ludności w wieku produkcyjnym. Z kolei do priorytetów realizowanych na poziomie regionalnym należą: Rynek pracy otwarty dla wszystkich oraz promocja integracji społecznej; Regionalne kadry gospodarki; Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach; Partnerstwo na rzecz rozwoju obszarów wiejskich.

Zakres wszystkich celów i działań wskazanych w GSiRPS w Gminie Niedzwiedzia wkomponowuje się w działania PO KL, bowiem ramach priorytetów regionalnych PO KL realizowane są działania mające na celu aktywizację osób bezrobotnych i biernych zawodowo, zapobieganie wykluczeniu społecznemu oraz zapewnienie równego dostępu do zatrudnienia osobom i grupom społecznym doświadczającym dyskryminacji na rynku pracy. Wątku są także działania służące wzmocnieniu szans młodzieży na rynku pracy i odpowiedniemu przygotowaniu absolwentów i ludzi młodych do podjęcia zatrudnienia, głównie poprzez wyrównywanie szans edukacyjnych na wszystkich etapach kształcenia, który jest jednym z głównych kierunków działań realizowanych na poziomie regionalnym. Istotne w tym obszarze jest wsparcie służące poprawie warunków nauczania dla środowisk znajdujących się w trudnym położeniu materialnym i społecznym (środowiska ubogie, wiejskie, zagrożone patologiami itp.). Kolejną kwestią jest wsparcie rozwoju zasobów ludzkich na obszarach wiejskich, poprzez umożliwienie dostępu do wysokiej jakości edukacji i szkoleń, wsparcie dla zwiększenia zatrudnienia poza rolnictwem i rozwojem przedsiębiorczości, rozwój instrumentów służących efektywnemu trybowi spędzania czasu oraz innych inicjatyw lokalnych wątku dla społeczności lokalnych. Wszystkie te działania odnaleźć można w prezentowanej GSiRPS.

Strategia Rozwoju Kraju

Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015 jest podstawowym dokumentem strategicznym, określającym cele i priorytety w obszarze rozwoju społeczno-gospodarczego Polski oraz warunki, które powinny ten rozwój zapewnić. Jej ustalenia są więc nadrzędne i znacznie obszerniejsze niż założenia programów operacyjnych.

Zestawienie wszystkich Priorytetów SRK obejmuje: 1. Wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki, 2. Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej, 3. Wzrost

zatrudnienia i podniesienie jego jakości, 4. Budowa zintegrowanej wspólnoty społecznej i jej bezpieczeństwo, 5. Rozwój obszarów wiejskich, 6. Rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej.

Obszarami wspólnymi GSiRPS w Gminie Niedźwiedzia oraz Strategii Rozwoju Kraju na lata 2007-2015 jest poprawa stanu infrastruktury społecznej (pkt. 2), wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości (pkt. 3) oraz budowa zintegrowanej wspólnoty społecznej i jej bezpieczeństwo (pkt. 4). Znajduje to wyraz w następujących zapisach GSiRPS w Gminie Niedźwiedzia :

Cel główny I: Redukcja negatywnych zjawisk gospodarczych stwarzających zagrożenie i kolizji w prawidłowym funkcjonowaniu jednostki

Cel wykonawczy 1: Poprawa form postępowania wobec osób bezrobotnych.

Cel wykonawczy 2: Zapobieganie bezrobociu wśród młodzieży

Cel wykonawczy 3: Wypracowanie metod walki z ubóstwem

Cel główny II: Konstrukcja systemu działań umożliwiających podniesienie poziomu życia osobom zagrożonym wykluczeniem

Cel wykonawczy 1: Polepszenie warunków egzystencjonalnych osób niepełnosprawnych

Cel wykonawczy 2: Wzmocnienie działań na rzecz osób starszych

Cel wykonawczy 3: Rozwój profilaktyki zdrowotnej i wzmocnienie dostępu do usług medycznych

Cel wykonawczy 4: Przeciwdziałanie zjawisku uzależnień i zachowań kryminogennych

Cel główny III: Usprawnienie procesu formułowania i realizacji polityk społecznych w Gminie

Cel wykonawczy 1: Stworzenie zintegrowanego systemu rozwiązywania problemów społecznych

Cel wykonawczy 2: Rozwój potencjału GOPS

Cel wykonawczy 3: Zapewnienie warunków skutecznego wdrażania zapisów niniejszej Strategii

6.2. Programy regionalne i lokalne

Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego

Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego jest najważniejszym dokumentem przygotowanym przez samorząd województwa, określającym cele i priorytety polityki rozwoju, prowadzonej na terenie regionu. Zbiór Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ze strategii wojewódzkich dostrzegalna jest już w wizji regionu małopolskiego, gdzie zwrócono uwagę na problematykę społeczną. Wizja województwa brzmi: Małopolska regionem szans wszechstronnego rozwoju ludzi i nowoczesnej gospodarki, silnym aktywnościowych mieszkańców, czerpiącym z dziedzictwa przeszłości i zachowującym to samo w integrującym się Europie.

Strategia województwa obejmuje następujące cele:

- konkurencyjność gospodarcza,
- rozwój społeczny i jakość życia,
- potencjał instytucjonalny.

Szczególnie istotnym, w kontekście problematyki społecznej, jest cel: rozwój społeczny i jakość życia, które decyduje o atrakcyjności i spójności regionu jako bezpiecznego i przyjaznego miejsca zamieszkania oraz pobytu. Ponadto elementy charakterystyczne dla pola potencjał instytucjonalny również można odnaleźć w zapisach GSiIRPS. Przywołamy tu następujące zapisy GSiIRPS: Cel główny I: Redukcja negatywnych zjawisk gospodarczych stwarzających zagrożenie dla kolizji w prawidłowym funkcjonowaniu jednostki; Cel główny II: Konstrukcja systemu działań umożliwiających podniesienie poziomu życia osobom zagrożonym wykluczeniem oraz Cel główny III: Usprawnienie procesu formułowania i realizacji polityk społecznych w Gminie.

Strategia Rozwoju Powiatu Limanowskiego

Strategia Rozwoju Powiatu Limanowskiego, aktualizowana 23 kwietnia 2008 roku, obejmuje następujące obszary strategiczne:

I. Obszar strategiczny – Rolnictwo – obejmuje cele:

1. Utrzymanie rolniczego charakteru powiatu limanowskiego – rolnictwo rozwija się w kierunkach dostosowania do lokalnych możliwości oraz krajowych i zagranicznych rynków pracy;
2. Na bazie surowców własnych rozwija się drobne przetwórstwo rolno-społeczne.

II. Obszar strategiczny – Turystyka i kultura – obejmuje cele:

1. Istniejące regionalne produkty turystyczne wykreowane w oparciu o wzmocnienie walorów naturalnych, ożywienie tradycji folkloru, rozszerzenie wachlarza usług i podniesienie ich jakości;
2. Działania systemu informacji turystycznej powiatu oraz marketingu produktów turystycznych;

III. Obszar strategiczny – Promocja zatrudnienia i aktywizacja lokalnego rynku pracy – obejmuje cele:

1. Istniejące warunki do rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości i pozyskania inwestorów;
2. Stymulowanie powstawania mikroprzedsiębiorstw – zbudowanie systemu pomocy dla zamierzających rozpocząć własną działalność gospodarczą;
3. Wspieranie tworzenia nowych miejsc pracy;
4. Skrócenie czasu obsługi „pierwszego kontaktu” z pracą przez osoby bezrobotne do 25 roku życia;
5. Współpraca Powiatowego Urzędu Pracy ze środowiskami lokalnych przedsiębiorców i instytucjami okołobiznesowymi;

6. Skrócenie czasu powrotu na rynek pracy osób długotrwale bezrobotnych, powyżej 50 roku życia, samotnie wychowujących co najmniej jedno dziecko do 7 roku życia, oraz osób niepełnosprawnych;
7. Umożliwienie powrotu na rynek pracy osobom odchodzącym z rolnictwa;
8. Dostosowanie kwalifikacji osób bezrobotnych do potrzeb obecnego rynku pracy;

IV. Obszar strategiczny – Ochrona środowiska – obejmuje cele:

1. Czyste środowisko – dzięki właściwej gospodarce odpadami stałymi i ciekłymi;
2. Walory krajobrazowe i przyrodnicze powiatu są chronione i rewitalizowane;

V. Obszar strategiczny – Infrastruktura – obejmuje cele:

1. Sieć komunikacyjna jest dostosowana do potrzeb lokalnych, rozwoju turystyki oraz tranzytu;
2. Media techniczne są powszechnie dostępne.

VI. Obszar strategiczny – Edukacja – obejmuje cele:

1. Wzrasta wskaźnik osób z wykształceniem średnim i wyższym;

GSIIRPS Gminy Niedźwiedzia poprzez zapisy pierwszego celu głównego jest spójna z trzecim obszarem strategicznym Strategii Rozwoju Powiatu Limanowskiego. Przypomnieć należy, iż Cel główny I GSIIRPS to: Redukcja negatywnych zjawisk gospodarczych stwarzających zagrożenie dla kolizji w prawidłowym funkcjonowaniu jednostki:

Cel wykonawczy 1: Poprawa form postępowania wobec osób bezrobotnych;

Cel wykonawczy 2: Zapobieganie bezrobociu wśród młodzieży;

Cel wykonawczy 3: Wypracowanie metod walki z ubóstwem.

Powiatowa Strategia Rozwijania Problemów Społecznych Powiatu Limanowskiego

Powiatowa Strategia Rozwijania Problemów Społecznych Powiatu Limanowskiego na lata 2007-2013 została przyjęta do realizacji Uchwałą Nr XXXVI/327/06 Rady Powiatu Limanowskiego w dniu 18 października 2006 r.

Misja tego programu brzmi: Pomoc społeczna – pomostem do samodzielnego życia. W ramach programu sformułowano domeny strategiczne, które obejmują cele strategiczne i operacyjne. Niniejsze badanie spójności przeprowadzone zostanie na poziomie celów strategicznych. Powiatowa Strategia obejmuje:

I. Domena strategiczna: Wspieranie środowisk i grup zagrożonych marginalizacją

Cel strategiczny: 1. Instytucje pomocy działające jako zintegrowany system wsparcia dla osób potrzebujących;

Cel strategiczny: 2. Praca socjalna jako kompleksowe spojrzenie na klienta poprzez rozwijanie form kompensacyjno – profilaktycznych.

II. Domena strategiczna: Rozwój zasobów ludzkich

Cel strategiczny: 3 Profesjonalna kadra pomocy społecznej.

GSliRPS jest w całości spójna z Powiatową Strategią Rozwoju Wyzwania Problemów Społecznych. Pierwszy i drugi cel główny GSliRPS spójny jest z zapisami z I. Domena strategiczna: Wspieranie rodzin i grup zagrożonych marginalizacją oraz dwoma jej celami strategicznymi. Natomiast cel wykonawczy 2 w ramach trzeciego celu głównego GSliRPS wpisuje się w cel strategiczny 3 Strategii Powiatowej.

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Niedźwiedzia

Powiatowa Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Niedźwiedzia na lata 1999-2015 została przyjęta do realizacji Uchwałą Nr X/73/99 Rady gminy w Niedźwiedziu w dniu 6 września 1999 r.

Misją tego programu brzmi: Gmina Niedźwiedzia – Najprężniejszy w Małopolsce ośrodek turystyki i rekreacji z uzdrowiskiem oraz tradycyjną produkcją żywności i regionalnym rzemiosłem. Cele strategiczne zdefiniowano następująco:

1. Ochrona środowiska;
2. Rozwój turystyki;
3. Utworzenie uzdrowiska na bazie wód solankowych;
4. Poprawa stanu dróg istniejących i budowa dróg osiedlowych;
5. Restrukturyzacja rolnictwa poprzez tworzenie grup producenckich i specjalizacji produkcji rolnej np.: produkcja „zdrowej żywności”;
6. Rozwój przedsiębiorczości, ze szczególnym uwzględnieniem rzemiosła;
7. Rozwój oświaty szkolnej i pozaszkolnej oraz działalności kulturalnej, z naciskiem na kulturę regionalną ;
8. Rozwój infrastruktury obsługi ludności (służba zdrowia, opieka społeczna, bezpieczeństwo publiczne).

W ósmym celu strategicznym można odnaleźć przesłanki spójności GSliRPS z Strategią Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Niedźwiedzia. Szczególnie ma się to odnieść do następujących zapisów GSliRPS: celu wykonawczego 1 w ramach drugiego celu głównego: Polepszenie warunków egzystencjalnych osób niepełnosprawnych oraz celu wykonawczego 2 w ramach trzeciego celu głównego: Rozwój potencjału GOPS.

VII. Zarządzanie Strategią Integracji i Rozwijania Problemów Społecznych

7.1. Implementacja

GSIIRPS w Gminie Niedzwiedź jest dokumentem długoletnim, wykraczającym ponad jedną kadencję. Ponadto, określa cele działań na kilka lat oraz wymaga ciągłej pracy nad podnoszeniem jego jakości. Proces jego wdrażania jest złożonym przedsięwzięciem, wymagającym dobrego przygotowania informacyjnego i stałej komunikacji z otoczeniem. Wdrożeniu planu towarzyszyć będzie jego monitoring i ewaluacja, która będzie się opierała na pozyskiwaniu obiektywnej informacji o jego przebiegu, skutkach i publicznym odbiorze.

Ze względu na swój długookresowy charakter wdrażanie założeń GSIIRPS w Gminie Niedzwiedź jest procesem ciągłym, wymagającym stałego śledzenia zmian prawnych, gospodarczych, politycznych oraz elastyczności w dostosowaniu się do priorytetów w zakresie uzyskiwania zewnętrznych środków finansowych.

GSIIRPS w Gminie Niedzwiedź została opracowana do 2020. Obejmuje zatem najbliższe 11 lat i zakłada ciągłą realizację wytyczonych w tym dokumencie kierunków działań z zachowaniem wymogu elastyczności. Chodzi o czasowe rewidowanie zapisów Strategii w związku z pojawianiem się nowych okoliczności, szczególnie tych płynących z otoczenia, które dla Gminy w kontekście wykonywanych zadań są niesterowalne. Poddane analizie problemy społeczne są bardzo podatne na m.in. sytuację ekonomiczną kraju. Przeprowadzane okresowo aktualizacje dostosowawcze muszą koniecznie uwzględniać doświadczenia poprzednich okresów, szczególnie w zakresie stosowanych instrumentów do rozwijania problemów społecznych w Gminie. Należy zatem zobowiązać podmioty wdrażające Strategię oraz monitorujące proces jej wdrażania do podejmowania innowacyjnych, wynikających z aktualnych potrzeb, przedsięwzięć usprawniających wykreowany model działań.

Wdrażaniem GSIIRPS w Gminie Niedzwiedź zajmować się będzie GOPS, przy pomocy podległych mu pracowników, merytorycznie odpowiedzialnych za poszczególne zadania. Wystąpią oni o środki finansowe na realizację działań, sporządzając właściwe projekty i wnioski. Możliwe jest też posilkowanie się podczas pozyskiwania środków finansowych zewnętrznymi ekspertami. Cele wyznaczone w niniejszym dokumencie dotyczą najistotniejszych problemów występujących na terenie Gminy. Realizacja zdefiniowanych celów implikuje konieczność zaangażowania również zasobów szczególnie najniższego poziomu samorządu terytorialnego. Rozwijanie i utrzymanie systemu pomocy społecznej wymaga zintegrowania działań wszelkich podmiotów, w tym również: wolontariuszy, organizacji typu non-profit, grup sąsiedzkich oraz rodzin. Podkrelenia wymaga, iż samopomoc i

samoorganizacja lokalnej społeczności jest często bardziej efektywna niż interwencja instytucji publicznych. Osiągnięcie oczekiwanych rezultatów będzie w dużym stopniu uzależnione od powszechnej akceptacji Strategii przez wszystkich zwolenników podejmowanych działań pomocowych. Dlatego tak ważne w procesie budowy Strategii są konsultacje społeczne.

Skuteczna realizacja ustalonych zadań będzie możliwa poprzez opracowanie w oparciu o niniejszy dokument szczegółowych programów operacyjnych. Miałyby one zostać opracowane w ramach określonych podmiotów wdrażających Strategię z wyrażonymi w nich bardzo szczegółowymi działaniami, horyzontu czasowego ich realizacji, wyznaczeniu parametrów natury statystycznej służących ocenie wdrażania poszczególnych programów. Zaznaczyć należy, iż wskaźniki o których mowa powyżej muszą być wyposażone w następujące elementy: wartość początkowa, wartość końcowa (stan docelowy, oczekiwany), czystość pomiaru.

Zasadnym wydaje się, by strukturę organizacyjną Urzędu Gminy rozszerzyć o stanowisko ds. planowania, aktualizacji, koordynacji i wdrażania Strategii Rozwoju oraz GSIIRPS. W zakresie obowiązków osoby zatrudnionej na tym stanowisku miałoby być monitorowanie przebiegu wdrażania GSIIRPS, a także innych programów prorozwojowych w Gminie. Obowiązkiem takiej osoby byłoby również składanie Wójtowi i Radzie Gminy i Kierownikowi GOPS kwartalnych pisemnych informacji o zaawansowaniu procesów wdrożeniowych przedmiotowej Strategii. Ponadto, osoba taka winna poszukiwać możliwości finansowania poszczególnych projektów oraz organizować platformy współpracy wszelkich podmiotów zainteresowanych osiągnięciem zawartych w Strategii celów.

Wobec zmieniających się uwarunkowań i potrzeb ww. stanowisko w zakresie swych obowiązków winno obejmować także badanie prawidłowości zjawisk społecznych w Gminie. Obserwacje takie byłyby na bieżąco diagnozowane i prognozowane na przyszłość. Służą to podstawy strategicznego zarządzania sferą społeczną. Zaznaczyć należy, że tylko w ten sposób przedłożona Strategia może stać się skutecznym narzędziem zarządzania i spełni swój rolę w kształtowaniu skutecznej polityki społecznej zgodnie z przyjętymi w niej celami oraz aspiracjami lokalnej społeczności.

Elastycznie konstrukcji niniejszego dokumentu przewiduje, że w samej Strategii zostanie przedstawiony proces rozwiązywania problemów społecznych w Gminie na pewnym stopniu ogólnie i selektywnie rozwiązywania problemów. Natomiast, rozwiązania szczegółowe będą wytyczone i w razie potrzeb okresowo zmieniane w ramach pobocznych programów operacyjnych. To właśnie programy szczegółowe służą kreowaniu porządku społecznego opartego na wzajemnym porozumieniu grup społecznych i odpowiedzialności za konsekwencje podejmowanych działań. Postuluje się, by na etapie aktualizacji Strategii dokonywało się:

1. analizy SWOT dla poszczególnych programów, wykorzystując zapisy zawarte w Strategii,
2. wyboru i przyporządkowania poszczególnym programom pełnej struktury celów,

3. zdefiniowania zadań, które posłużą do osiągnięcia wytyczonych celów,
4. opracowania harmonogramu realizacji zadań oraz źródeł finansowania,
5. doboru zasad monitoringu realizacji programu.

Można na przykład, aby weryfikacja programu dokonywana corocznie, zwłaszcza w okresie poprzedzającym prace nad budżetem gminy dotyczącego kolejnego roku, czyli przed podejmowaniem decyzji finansowych.

7.2. Monitoring

Monitoring jest to element procesu bieżącego zarządzania programami publicznymi, mający na celu zapewnienie prawidłowości i wydajności wdrażania programów finansowanych ze środków publicznych, poprzez zbieranie wiarygodnych danych o tych programach, porównywanie ich z zakładanymi wskaźnikami oraz podejmowanie przy udziale partnerów samorządowych, gospodarczych i społecznych decyzji o zmianach w tych programach.

Podstawową funkcją monitoringu GSiRPS jest umożliwienie sprawnego zarządzania realizacją programem poprzez monitorowanie postępów realizacji i oceny skuteczności wdrażanych projektów. Zadanie to obejmuje zarówno monitoring rzeczowy, będący elementem zarządzania poprzez cele określone w programach operacyjnych, jak i monitorowanie wskaźników finansowych będących funkcją zarządzania finansowego programami i projektami.

Monitoring jest procesem zbierania, przetwarzania i analizy danych na temat zakresu realizacji celów programu. Dla monitoringu stopnia realizacji Strategii ważne jest stworzenie systemu wskaźników, dzięki któremu możliwe byłoby zmierzenie zakresu realizacji strategicznych celów. Ze względu na fakt, iż osiągnięcie celów ma nastąpić w wyniku wdrożenia poszczególnych zadań, każdemu z nich zostaną przyporządkowane indywidualnie zidentyfikowane rezultaty i mierniki efektów realizacji GSiRPS. Zabieg ten zostanie przeprowadzony przez podmioty odpowiedzialne za wdrożenie konkretnego zadania. To właśnie te wskaźniki będą podstawą do ilościowego i jakościowego monitoringu realizacji Strategii. Skuteczny monitoring musi posiadać określone cechy i tak:

- oparty powinien być na ustalonych kryteriach, pozwalających na obiektywne oceny realizacji strategii i efektywności zastosowanych instrumentów rozwoju,
- powinien dostarczać podstawy do podejmowania tak strategicznych, jak i bieżących operacyjnych decyzji - musi posiadać zdolność do wczesnego ostrzegania o zagrożeniach i niebezpieczeństwach.

System monitoringu jest w takim układzie systemem realizującym także proces uczenia się. Osoby uczestniczące i decydujące o wdrożeniu kwestionują przyjęte założenia oraz zastanawiają się,

czy punkty wyjścia, którymi się kierowali, i na podstawie których podejmowali decyzje dotychczas, są wciąż aktualne, w świetle bieżących informacji i do wiadomości.

Osoby odpowiedzialne za realizację GSiIRPS powinny w razie potrzeby, opracować nowe plany, uzdatnić je i krytycznie dotychczasowych planów realizacji. Powstawanie nowych okoliczności jest immanentną cechą zmiennej rzeczywistości, zatem potrzeb zmian należy traktować bardziej jako oczywistość niż zaskoczenie, czy błąd w sztuce planowania.

Monitoring generalnie będzie polegał na dwupoziomym procesie analizy. Proces ten będzie obejmował dwa powiązane ze sobą działania. Pierwsze z nich polegać będzie na comiesięcznych przeglądach działalności operacyjnej związanej z realizacją punktów krytycznych zespołu realizowanych działań i zadań. W ramach tego porównywane będą także osiągnięte wyniki z założonymi w planie celami krytycznej, a także budżetach. Drugie działanie monitorujące polegać będzie na kwartalnych przeglądach strategicznych, które koncentrować się będą na długookresowych trendach kształtowania się założonych mierników.

7.3. Ewaluacja

Nieodłącznym elementem oceny postępów realizacji programu, jest ocena (ewaluacja) skuteczności podejmowanych działań, zarówno na podstawie określonych wskaźników na etapie monitorowania, efektywności wykorzystania środków finansowych oraz skuteczności pozyskiwania środków do montażu finansowego, jak również oceny sprawności systemu realizacji LSR.

Przez ocenę (ewaluację) należy rozumieć określenie wartości programu lub projektu w odniesieniu do wcześniej zdefiniowanych kryteriów i w oparciu o odpowiednie informacje. Jest to ocena realizacji programów pod względem porównania faktycznych rezultatów z planowanymi, szerszego wpływu społeczno-ekonomicznego oraz porównania poniesionych nakładów z rezultatami (analiza efektywności).

Proponuje się, by ewaluacja prowadzona była w celu usprawnienia zarządzania GSiIRPS i lokalnych sfer społecznych, wsparcia alokacji zasobów budżetowych, oraz w celu egzekwowania odpowiedzialności.

Mając na uwadze proces programowania GSiIRPS ewaluacja podejmowana jest w pierwszej kolejności w celu usprawnienia zarządzania oraz realizacji Strategii. Ewaluacja uznawana jest za wartościowe narzędzie programowania, umożliwiające: określenie silnych i słabych stron, przygotowanie projektów naprawy, właściwe funkcjonowanie różnych elementów GSiIRPS i dopasowanie się do reakcji odbiorców, personelu i innych osób, których dotyczy program. Zatem podmioty zaangażowane w zarządzanie GSiIRPS powinny wiedzieć jakie są jego cechy pozytywne i

negatywne. Może to doprowadzić podmioty odpowiedzialne za zarządzanie GSiIRPS i podejmowanie decyzji do powtórnego przemyślenia problemów, które leżą u podłoża programu. Tak więc ewaluacja, której zadaniem jest usprawnienie zarządzania GSiIRPS powinna być opracowana z myślą o odbiorcach. W takim przypadku możliwym staje się poczynienie w raporcie z ewaluacji pewnych skrótów i zawarcie bardziej technicznych kwestii niż w większości raportów ewaluacyjnych. Niemniej jednak należy uwzględnić w raporcie streszczenie o charakterze nietechnicznym, sformułowane w bardziej opisowy sposób, by było dostępne dla użytkowników, którzy nie są bezpośrednio zaangażowani w proces zarządzania programem i którym brakować może specjalistycznej wiedzy.

Wykorzystanie ewaluacji biorąc za cel wsparcie zasobów budżetowych jest ściśle związane z kwestią odpowiedzialności. Ograniczenia budżetowe oraz zagadnienia odpowiedzialności i przejrzystości w konsekwencji skutku przesuwaniem środków z projektów i programów nieefektywnych i nieskutecznych do bardziej skutecznych i lepiej odpowiadających strategicznym celom programu.

Ewaluacja przeprowadzona dla egzekwowania odpowiedzialności zazwyczaj będzie miała szerszy i bardziej różnorodny krąg użytkowników. Nie da się bowiem prowadzić ewaluacji pomijając aspekt społeczny. Przeprowadzeniem ewaluacji zainteresowani są zarówno zwolennicy, jak i przeciwnicy GSiIRPS, a także pozostali obywatele, niezaangażowani w proces funkcjonowania GSiIRPS. W tym przypadku wykorzystanie wyników ewaluacji koncentruje się najczęściej na rozpoznaniu oddziaływaniu programu (stopniu w jakim przyczynia się on do osiągnięcia zakładanych efektów) oraz na relacji jego efektów do kosztów co ma na celu poprawę przejrzystości.

GSiIRPS musi rozliczać się z ponoszonych wydatków dlatego zwiększenie przejrzystości powoduje konieczność rozwoju systemów ewaluacji. W tym kontekście ewaluacja może potencjalnie rozszerzyć proces demokratyzacji programowania poprzez zaangażowanie obywateli w ocenę określonych opcji i wyrażanie przez nich opinii o przyczynie sukcesów lub porażek prowadzonych działań.

Ważne z punktu widzenia zarządzania GSiIRPS i wliczenie czynnika społecznego jest jak najszersze upublicznienie wyników ewaluacji w postaci sprawozdań, raportów, protokołów. W procesie upublicznienia wykorzystywane są kanały dystrybucji informacji zdefiniowane w poprzednim rozdziale.

Przyjmuje się, że stosowane mogą być następujące typy ewaluacji ze względu na czas ich realizacji:

Ewaluacja mid-term jest to ewaluacja realizowana mniej więcej w połowie wdrażania GSiIRPS. Ewaluacja ta poddaje analizie osiągnięte na tym etapie produkty i rezultaty oraz dokonuje pierwszej oceny jakości realizacji programu. Jej istotną rolę jest również ocena poczynionych na etapie programowania założeń, w tym szczególnie celów oraz przyjętych wskaźników oraz aktualnego

kontekstu realizacji przedsięwzięcia. Jest to szczególnie ważne, gdy zmiana warunków społeczno-gospodarczych może spowodować dezaktualizację początkowej diagnozy, która stała się punktem wyjścia dla realizowanej interwencji. W konsekwencji wyniki takiej ewaluacji mogą się przyczynić do pewnych modyfikacji realizacji interwencji oraz aktualizacji przyjętych założeń. Ewaluacja mid-term w dużej mierze opiera się na danych dostarczanych przez system monitoringu i jej jakością warunkowana jest zakresem i rzetelnością danych monitoringowych.

Ewaluacja ex-post jest to ewaluacja przeprowadzana po zakończeniu realizacji GSiRPS. Powinna być ona przeprowadzona nie później niż rok po zakończeniu okresu wdrażania GSiRPS. Podstawowym zadaniem ewaluacji ex-post jest zbadanie długotrwałych efektów (oddziaływanie) programu oraz ich trwałości. Warto jednak wziąć pod uwagę, że niektóre efekty oddziaływania GSiRPS kiedy ocena trwałości interwencji może mieć charakter szacunkowy, biorąc pod uwagę jedynie aktualne uwarunkowania. Nie mniej w tym zadaniem ewaluacji ex-post jest całokształtowa ocena skuteczności i efektywności interwencji oraz jej trafności i użyteczności. Szczególnie istotne jest tu odniesienie się do założonych celów oraz sprawdzenie na ile udało się je osiągnąć. W ewaluacji tego typu jest miejsce na diagnozę efektów oczekiwanych, ale również identyfikację efektów, które przyniosła interwencja, a których nie zakładano, ma to szczególne znaczenie, gdy ewaluacja ex-post służy nie tylko kompleksowemu podsumowaniu realizacji przedsięwzięcia, ale stanowi również cenne źródło informacji użytecznych przy planowaniu kolejnych programów tego typu.

VIII. Załączniki

8.1. Diagnoza

Gmina Niedzwiedź leży w południowej części powiatu limanowskiego, na północnych stokach Gorców, w Beskidzie Wysokim. Powierzchnia gminy wynosi 74,44 km². Zamieszkuje ją 6927 osób, z czego 49% to kobiety (dane GUS za rok 2008). Gmina tworzy cztery sołectwa:

- Podobin to najmniejsza wieś w gminie, granicząca z miastem Mszana Dolna, posiadająca dogodne warunki do uprawiania lotniarstwa,
- Niedzwiedź jest siedzibą władz gminnych, położoną centralnie u zbiegu doliny Koniny i Porbianki,
- Konina to wieś rolniczo – turystyczna, na osiedlu Halamy występuje tradycyjna zabudowa górali Zagórzan,
- Porbą Wielka jest największa wieś Gminy, posiadająca bardzo dobre warunki do uprawiania turystyki i liczne kwatery prywatne.

Pierwsze wzmianki o Niedzwiedziu pochodzą z XIV wieku. W tym czasie ziemie te stanowiły dobra zakonu Cystersów w Szczyrzycu, a powstające tutaj wsie zorganizowane były na zasadach prawa niemieckiego z dziedzicznymi sołtysami na czele. W wieku XV obecne ziemie wchodziły w skład Gminy, po skonfiskowaniu ich cystersom za aferę fałszowania pieniędzy, przeszły na rzecz skarbu królewskiego i weszły w skład tenuty nowotarskiej, następnie przeszły w charakterze dzierżawy na ręce rodziny Ratułdów. W roku 1518 dobra te przejęła rodzina Pieniaków w związku z małżeństwem Beaty Ratułdówny z Janem Pieniakiem.

W roku 1565 grunty przedstawiciela samorządu wsi przekształcono w folwark dworski, a fakt ten spowodował zasadnicze zmiany w położeniu włościan. Dotąd płacili oni czynsze, oraz uiszczali daniny, od tej chwili byli zobowiązani wiadczyć także robocizną, która z biegiem czasu wzrosła do trzech dni w tygodniu. W tym czasie powstał klucz porbski, jego skład stanowiły obok Niedzwiedzia, Konina, Podobin, Mszana Górna oraz wieś Lubomierz. Porbą stała się centrum administracyjnym.

W początkach XVII wieku Porbą utraciła charakter królewskiej odstępowanej dzierżawy i przeszła w posiadanie prywatne. Na mocy konstytucji sejmowej z roku 1607 klucz porbski otrzymał Sebastian Lubomirski, który dwa lata wcześniej założył i uposażył kościół parafialny. W roku 1710 klucz porbski przeszedł na ręce Sanguszków. Później w roku 1760 dostał się w posiadanie Wodzickich, których descendenci do dziś zachowali status włościan.⁵

Próbując określić profil Gminy postanowiono wziąć pod uwagę następujące informacje:

⁵ Informacje zaczerpnięte z: www.niedzwiedz.iap.pl

- cechy ukształtowania terenu – Gmina Niedzwiedź położona jest w malowniczym rejonie potoków Porbianka i Konina u podnóża Starmachowskiego Gronia, na terenie Gorczańskiego Parku Narodowego. Zabudowa Niedzwiedzi przypomina małe miasteczko, jest tu zespół domów podcienionych z XVIII/XIX w. Niekwestionowane walory Gminy to: niska ingerencja człowieka w środowisko naturalne, mikroklimat i rozciągłe sielwacko-lasowe lasy.,

Rycina 1. Ukształtowanie terenu Gminy Niedzwiedź

ródło: www.niedzwiedz.iap.pl

- struktur użytkowania gruntów – w roku 2005 (najnowsze dane GUS), 38% powierzchni Gminy zajmowały użytki rolne.,
- elementy infrastruktury – zaplecze w tym kontekście połączone z uwarunkowaniami przyrodniczo-geograficznymi stwarza doskonałe warunki do uprawiania sportów letnich i zimowych w tym szczególnie narciarstwa. Przykładowo w okresie zimowym, korzystając z kompleksu wycińgów na górę Tobolów można w Niedzwiedzi uprawiać narciarstwo zjazdowe i biegowe. Latem gmina oferuje wypoczynek na licznych kąpieliskach, a amatorzy lotniarstwa mogą wybrać się na szczyt Potaczkowej. Warto również zaznaczyć, że na terenie Gminy funkcjonuje wiele pensjonatów oraz prężnie rozwija się agroturystyka,
- liczba podmiotów zarejestrowanych w poszczególnych sekcjach PKD (w rejestrze REGON) – do dominujących (pod względem zrzeszonych podmiotów) sekcji PKD zaliczyć należy: budownictwo (109 podmiotów), handel hurtowy i detaliczny (76 podmiotów), przetwórstwo przemysłowe (44 podmioty) – dane GUS (2008r).

Reasumując powyższe stwierdzić można, że Gmina Niedzwiedź posiada modelowy charakter gminy wiejskiej o typowych cechach rolniczych. Gospodarka bazuje na lokalnych zasobach naturalnych, głównie jeżeli chodzi o sektor turystyczny (np. agroturystyka). Wacną rolę w procesach gospodarczych Gminy odgrywa sektor M i P.

Strategia o przeznaczeniu społecznym, jak jest bez wątpienia opracowywany dokument powinna kłaść zasadniczy nacisk na te aspekty życia Gminy, które wiążą się z tymi sferami. W kontekście powyższego stwierdzenia, ta czyżby diagnozy koncentrowała by uwagę na wybranych determinantach jako cię życia w Gminie z punktu widzenia socjalnego.

Za punkt wyjścia uznano należy diagnostykę czynnika ludzkiego oraz poszczególnych elementów wpływających na jego kondycję.

Tablica 3. Liczba ludności w Gminie Niedwied na przestrzeni lat 2004-2008r

stan ludności w poszczególnych latach według płci	2004r		2005r		2006r		2007r		2008r	
	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety
	3452	3 271	3 467	3 288	3 505	3 317	3 532	3 360	3 536	3 391
ogółem	6 723		6 755		6 822		6 892		6 927	

ródło: opracowanie własne wg danych GUS

Analiza danych w tablicy pozwala zauważyć – wzrost populacji Gminy o 3%. Uwzględniając okres poddany wnioskowaniu poziom wzrostu liczby mieszkańców nie należy uznać za wysoki. Jak ukazują dane w kolumnach z analizowanych lat liczba kobiet jest nieco niższa od liczby mężczyzn.

Tablica 4. Wskaźniki modułu gminnego

	2004r	2005r	2006r	2007r	2008r
ludność na km ²	90	91	92	93	93
kobiety na 100 mężczyzn	95	95	95	95	96
małżeństwa na 1000 ludności	5,7	6,7	7,5	7,9	8,0
urodzenia żywe na 1000 ludności	14,3	14,5	14,0	14,9	13,8
zgoni na 1000 ludności	5,8	6,5	6,9	6,3	7,8
przyrost naturalny na 1000 ludności	8,5	8,0	7,1	8,6	5,9

ródło: opracowanie własne wg danych GUS

Prowadząc opisy danych zawartych w tablicy – nasuwają się następujące wnioski:

- zagęszczenie ludności w badanych latach wzrosło,
- wartość wskaźnika feminizacji utrzymywała się w latach 2004-2007 na niezmiennym poziomie,
- wzrosła wartość wskaźnika zawieranych małżeństw,
- wskaźnik definiujący poziom urodzeń żywych na 1000 ludności uległ obniżeniu,
- wzrosła liczba zgonów,
- wartość wskaźnika dotycząca przyrostu naturalnego uległa spadkowi.

Za ważne dane uznano również informacje dotyczące poziomu rozwoju zaplecza służącego rozwojowi społecznemu mieszkańców Gminy Niedwied.

Tablica 5. Wybrane dane dotyczące poziomu rozwoju kultury
w Gminie (lata 2004-2008)

	2004r	2005r	2006r	2007r	2008r
ludność na 1 placówkę biblioteczną	6723	6755	6822	6892	6927
księgozbiór bibliotek na 1000 ludności	3 380,8	3 400,4	3 372,3	3 364,8	3 398,6
czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	136	132	132	131	116
wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	18,8	19,0	18,2	17,7	17,8
Instytucje kultury	x	1	x	x	1
liczba organizowanych imprez kulturalnych		3			3
liczba uczestników organizowanych imprez	x	1 800	x	x	1400
liczba zespołów artystycznych	x	2	x	xx	3
liczba członków zespołów artystycznych	x	16	x	x	26

ródło: opracowanie własne wg danych GUS

Analiza danych pozwala zauważyć, że poziom zainteresowania rozwojem m.in. pod kątem kulturalnym wśród mieszkańców Gminy zmalał. Świadczy o tym chociażby poziom wskaźnika czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności (2008r) w odniesieniu do poziomu właściwego dla roku 2004. Dodatkowo zauważyć można niekorzystne zachowanie się wartości określającej wskaźnik wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach. Kolejnym niekorzystnym zjawiskiem świadczącym o słabym poziomie życia kulturalnego w Gminie jest spadek liczby uczestniczących w organizowanych imprezach o 22%. Z kolei pozytywnym sygnałem jest wzrost ilości funkcjonujących zespołów artystycznych oraz ich poszczególnych członków.

Zasoby mieszkaniowe, również powinny stanowić przedmiot analiz.

Tablica 6. Wybrane dane dotyczące zasobów mieszkaniowych
w Gminie (lata 2004-2008)

	2004r	2005r	2006r	2007r	2008r
liczba mieszkań	5397	5431	5489	5562	5645
liczba izb	20922	21125	21481	21931	22419
powierzchnia użytkowa mieszkań	423274	427635	436005	446340	457735
% mieszkań wyposażonych w wodociąg	97,3	97,3	97,4	97,4	97,4
% mieszkań wyposażonych w łazienki	86,4	86,4	86,5	86,6	86,6
% mieszkań wyposażonych w centralne ogrzewanie	67,5	67,6	67,7	67,8	68,0
liczba wypłacanych dodatków mieszkaniowych	36	17	5	0	6

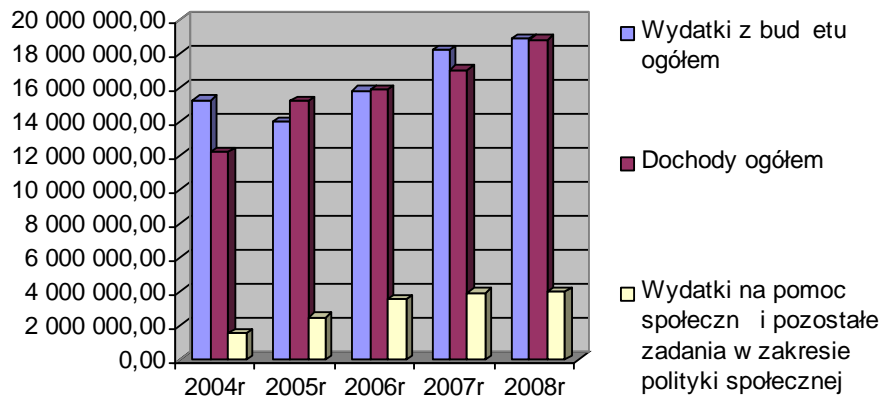
ródło: opracowanie własne wg danych GUS

Jak widać powyżej, w latach objętych analizą wzrosła liczba mieszkań. Jak widać również blisko 100% mieszkań wyposażonych jest w wodociąg, ponad 80% posiada łazienki, niespełna 70% wyposażonych jest w centralne ogrzewanie. Ponadto w roku 2004 na jedno mieszkanie przypadło ok. 1,2 lokatora, w roku 2008 również. Reasumując te dane widocznym staje się, że gospodarka mieszkaniowa na terenie Gminy jest w zadowalającym stanie. Ma to wpływ na jakość życia. Nie oznacza to jednak, że nie wymaga dalszej rozbudowy. Liczba wypłacanych dodatków mieszkaniowych zmalała sześciokrotnie.

Analiza sytuacji finansów Gminy oraz strumieni kierowanych z budżetu na pomoc społeczną przeprowadzona została za pomocą rysunku.

Rycina 2. Saldo budżetu Gminy i wydatki na pomoc społeczną (lata 2004-2008)

ródło: opracowanie własne wg danych GUS

Wydatki budżetu ogółem w latach 2004 i 2007 przewyższały dochody dając jednocześnie ujemny wynik salda kasowego. Widocznie korzystna sytuacja miała miejsce w roku 2005, kiedy to dochody stanowiły wyraźną większość. Lata 2006 i 2008 pokazują, że saldo stanowiące różnicę między dochodami i wydatkami Gminy było względnie zrównoważone. Reasumując rzecz można powiedzieć, że saldo finansów Gminy Niedźwiedź wykazuje wahania wartości i nie jest zmiennością stabilne, co w pewnym sensie uznajemy za zjawisko negatywne. Przechodząc do analizy strumieni finansowych kierowanych z budżetu Gminy na działania w obszarze pomocy społecznej – widocznym jest, że rosły one wraz z wzrostem obrotów finansowych.

Ta część opracowania powinna uwzględnić także sytuację osób znajdujących się w najgorszym położeniu. Tablica poniżej oraz kolejne ujęcia problemu stanowią próbę określenia skali zjawiska.

Tablica 7. Liczba osób objętych pomocą społeczną w Gminie Niedźwiedź za lata 2006-2008

	Liczba osób którym przyznano decyzję o świadczeniu			Liczba rodzin			Liczba osób w rodzinach		
	2006r	2007r	2008r	2006r	2007r	2008r	2006r	2007r	2008r
wiadczenia przyznane w ramach zad. zlec. i zad. wł./ bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania	589	586	574	269	233	258	1174	1020	1052

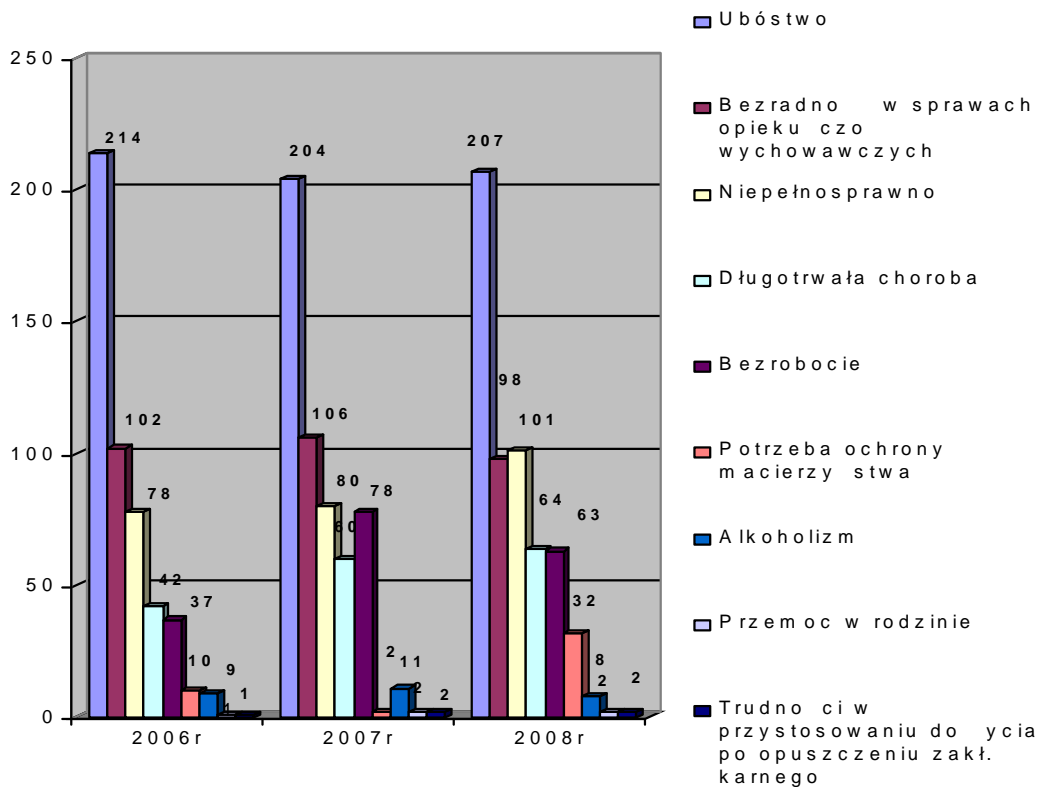

wiadczenia przyznane w ramach zad. zlec. bez względu na ich rodzaj form i liczb	35	38	44	35	38	44	96	99	115
wiadczenia przyznane w ramach zad. wł. bez względu na ich rodzaj, form i liczb	569	567	551	255	241	244	1154	1048	1027
Pomoc udzielona w postaci pracy socjalnej – OGÓŁEM	237	253	253	237	253	253	1034	1072	1032
w tym wyłącznie w postaci pracy socjalnej	21	27	29	21	27	29	56	70	77

ródło : opracowanie własne na podstawie danych GOPS Niedzwiedź

Dane w tabeli ukazują, że w badanym okresie pomniejszeniu uległa liczba klientów GOPS. Najczęściej stosowanymi formami wsparcia były - świadczenia przyznane w ramach zad. wł. bez względu na ich rodzaj, form i liczb.

Rycina 3. Powody przyznawania wsparcia przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Gminie Niedzwiedź w 2006, 2007 i 2008 roku

ródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Niedzwiedziu.

Do trzech wiódanych problemów społecznych w każdym z lat objętych analizą zaliczają się: ubóstwo – bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych – niepełnosprawność. Oznacza to, że

działania w pierwszej kolejności i z należytą starannością winny być kładzione na wspomniane obszary problemowe. Na względzie byłoby również (o czym warto wspomnieć) plasował się problem wynikający z bezrobocia.

Tablica 8. Średnia wysokość miesięcznego świadczenia przyznawanego przez GOPS w Niedźwiedziu w latach 2003-2008

	2003r	2004r	2005r	2006r	2007r	2008r
średnia wysokość miesięcznego świadczenia przypadająca na 1 osobę	79	54	53	62	64	75
średnia wysokość miesięcznego świadczenia przypadająca na 1 rodzinę	146	102	104	135	158	167

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS Niedźwiedzia

Wyniki badań dostarczają informacji, że na przestrzeni lat 2003-2008 średnia wysokość miesięcznego świadczenia przypadająca na 1 osobę zmalała o 5%, z kolei średnia wysokość miesięcznego świadczenia przypadająca na 1 rodzinę wzrosła o 14%.

Opierając się na danych GOPS postanowiono zbadać i określić stopień występowania poszczególnych problemów, w każdym z sołectw Gminy Niedźwiedzia. Tablica poniżej jest tego obrazem.

Tablica 9. Natężenie występowania problemów społecznych, w poszczególnych wsiach Gminy Niedźwiedzia (2008r)

	Konina		Niedźwiedzia		Podobin		Poręba Wielka	
Ubóstwo	59	W	35	W	42	W	71	W
Potrzeba ochrony macierzyństwa	11	U	5	N	7	U	9	U
Bezrobocie	13	U	17	U	17	U	16	U
Niepelnosprawność	27	W	23	W	19	W	32	W
Długotrwała choroba	16	U	9	U	14	U	25	W
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	31	W	16	U	21	W	30	W
Alkoholizm	1	N	2	N	3	N	2	N
Przemoc w rodzinie	0	x	0	x	1	N	1	N
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	0	x	0	x	2	N	0	x
W – wysoki poziom występowania zjawiska (>20 osób) U – umiarkowany poziom występowania zjawiska (<20 osób, >5 osób) N – niski poziom występowania zjawiska (<5 osób) x – zjawisko nie miało miejsca								

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS Niedźwiedzia

Podczas analizy danych liczbowych dostrzec można, że największą liczbę osób dotkniętych ubóstwem znajduje się w Porębie Wielkiej (71). We wsi tej największą liczbę osób dotkniętych jest problemem niepełnosprawności (32) oraz długotrwałych chorób (25). W sołectwie Konina dominuje z kolei problemem związanym z trudnościami w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (31). Uwypuklić należy, że na porównywalnym poziomie w występowaniu zjawiska jest Poręba Wielka (30). Mając w/w

informacje na uwadze uznaliśmy, że w Porcie Wielka to ta, w której poziom omawianych zjawisk jest najwyższy.

Niezmiernie ważne w kontekście powodzenia realizacji założonych w GSIRPS celów jest wykorzystanie (po uprzednim zidentyfikowaniu) dostępnego zaplecza złożonego z różnych podmiotów i instytucji mogących włączyć się w implementację poszczególnych postulatów. Z danych GOPS wynika, że we wspólnie realizowanej działalności zaangażowane mogą być wymienione dalej instytucje. Zaznaczamy, że GOPS w Niedźwiedziu prowadził bądź prowadzi wspólne działania prospołeczne z takimi organami. Mowa tu m.in. o: Stowarzyszeniu na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Niedźwiedziu im. Brata Alberta w Niedźwiedziu, Zespole Szkoły Podstawowej im. Władysława Orkana i Gimnazjum Publicznego w Porcie Wielkiej, Zespole Placówek Oświatowych im. Jana Pawła II w Podobnie, Zespole Szkoły i Gimnazjum im. Władysława Orkana w Niedźwiedziu, Zespole Placówek Oświatowych im. Katarzyny Smreczyńskiej w Koninie, Przedszkolu Samorządowym w Porcie Wielkiej, Samorządowym Przedszkolu w Niedźwiedziu, Grupie Wolontaryjnej, Związku Podhalan, Gminnym Klubie Sportowym w Porcie Wielkiej, GKRPA w Niedźwiedziu, Posterunku Policji w Mszanie Dolnej, Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w Porcie Wielkiej, PCPR w Limanowej, PFRON, Zespole Kuratorskim w Limanowej, PUP w Limanowej, WUP Kraków, Sadzie Rejonowym w Limanowej, ZUS, KRUS, Poradni Zdrowia Psychicznego w Limanowej, Młodzieżowym Orodkiem Wychowawczym w Mszanie Dolnej, Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Limanowej, Polskim Komitecie Pomocy Społecznej, Związku Kombatantów ZBOWiD, PRO_Med grupowa praktyka pielęgniarek środowiskowych i rodzinnych. Odnosić winno się w tym miejscu, że katalog ten nie powinien być zbiorem zamkniętym. Jego otwartość wzmocni efektywność podejmowanych działań.

Przedmiotem analiz kolejnej części badawczej bądź problemy sfery społecznej w Gminie Niedźwiedzia. Zakres badanych zjawisk oraz ich szczegółowa tematyka wynikają z materiału dostarczonego przez GOPS w Niedźwiedziu. Dodatkowo autorzy opracowania posilkowali się w głównej mierze danymi zaczerpniętymi m.in. z GUS oraz PUP w Limanowej.

Za punkt wyjścia do prowadzonych studiów diagnostycznych uznano hierarchizację powodów udzielanego przez GOPS w Niedźwiedziu wsparcia. W tym celu zespół pracujący nad Strategią posłużył się danymi za lata 2006-2008. Źródło danych to statystyki GOPS w Niedźwiedziu.

problem - ubóstwo	2006r	2007r	2008r
liczba osób objętych wsparciem	214	204	207
miejsce pośród pozostałych problemów	I	I	I
trend (lata 2006-2008)	x	X	pozytywny
dynamika (lata 2006-2008)	x	X	spadek – 3%
% przeprowadzonych interwencji w stosunku do udzielonej pomocy ogółem	43	37	36
ważność (szczególnie istotny/istotny/mniej istotny)	szczególnie istotny	Szczególnie istotny	szczególnie istotny

Charakterystyka: ubóstwo jest jednym z najbardziej znaczących składników warunkujących patologię społeczną w sensie najbardziej dramatycznym. Prawdopodobieństwo bycia ubogim w Gminie Niedźwiedzia zależy głównie takie czynniki jak: bezrobocie w rodzinie (zwłaszcza długotrwałe), młody wiek, wielodzietność, niski poziom wykształcenia, zamieszkiwanie na wsi i w małym mieście. Zjawisko, o którym mowa jest o tyle negatywnym i niebezpiecznym, że – zwiększa dystans pomiędzy poszczególnymi warstwami społecznymi, powoduje niemożność zaspokojenia potrzeb, co często prowadzi do frustracji, załamania oraz braku chęci podejmowania prób polepszenia swojej sytuacji, odczucia utraty samostanowienia z określonych grup społecznych. Występuje tutaj syndrom tzw. „szczyrzego gniazda”, który częściowo paraliżuje ruchy jednostki, nie pozwala na przezwyciężenie pewnych barier i prób awansowania w hierarchii społecznej. W ostatnich latach nastąpiło zwiększenie znaczenia warunków bytu rodzin. Wystąpiło obniżenie się dochodów z pracy jako głównej podstawy ich egzystencji. W wielu rodzinach pojawiło się zjawisko ubóstwa wśród młodej i aktywnej zawodowo populacji oraz wśród dzieci – jest to tzw. zjawisko dziedziczenia biedy. Ubóstwo dziedziczne można zatem określić mianem – niezawinionego, gdyż osoby nim dotknięte z reguły nie posiadają wpływu na uwarunkowania materialne w których się znalazły oraz „skazane” są na słabszy start życiowy (np. młodzież pochodząca z biednych rodzin niejednokrotnie kończy edukację na poziomie podstawowym/gimnazjalnym z uwagi na słaby budżet domowy). Opisując zjawisko wspomnianego, należy poczuć bycia ubogim wywołuje do często pojawianie się innych dysfunkcji takich jak np. wszelkiego rodzaju uzależnienia. Ponadto zwrócić należy uwagę, że ubóstwo uniemożliwia uwolnienie się od takich problemów jak chociażby długotrwała choroba, niepełnosprawność czy niejednokrotnie problemy opiekuńcze-wychowawcze. Kolejnym bardzo ważnym skutkiem przebywania w sytuacji ubóstwa jest uzależnienie się od wsparcia służb socjalnych Gminy. Stan takiego uzależnienia powoływany jest w większym stopniu przypadków z utratą samostanowienia z danymi grupami społecznymi.

problem - niepełnosprawność	2006r	2007r	2008r
liczba osób objętych wsparciem	78	80	101
miejsce wśród pozostałych problemów	III	III	II
trend (lata 2006-2008)	x	X	negatywny
dynamika (lata 2006-2008)	x	X	wzrost – 29%
% przeprowadzonych interwencji w stosunku do udzielonej pomocy ogółem	16	15	18
ważność (szczególnie istotny/istotny/mniej istotny)	istotny	Istotny	istotny

Charakterystyka: bazując na nomenklaturze Ministerstwa Zdrowia zdywersyfikować można następujące rodzaje niepełnosprawności:

- **impairment** – to każda forma rodzaju utrata sprawności lub nieprawidłowość w budowie czy funkcjonowaniu organizmu pod względem psychicznym, psychofizycznym lub anatomicznym,
- **disability** – każde ograniczenie zdolności (wynikające z niesprawności) prowadzenia aktywnego życia w sposób lub zakresie uznawanym za typowe dla człowieka,
- **handicap** – ułomność wynikająca z niesprawności lub niepełnosprawności, ograniczająca lub uniemożliwiająca pełną realizację roli społecznej odpowiadającej wiekowi, płci oraz zgodnej ze społecznymi i kulturowymi uwarunkowaniami.

Problemy osób niepełnosprawnych sprowadzają się głównie do ograniczonych możliwości opóźnienia i zakupu drogiego sprzętu ułatwiającego komunikowanie się i samoobsługę. Powodzone do czysto z kosztowności i trudno dostępnej rehabilitacji jak również z niedogodnościami wynikającymi istnienia barier architektonicznych. Problemy to również bariery w psychice – z jednej strony osoby niepełnosprawnej, z drugiej zdrowego człowieka. Wymaganiem GOPS jest możliwie efektywna minimalizacja wskazanych determinantów prawidłowego funkcjonowania osoby niepełnosprawnej w społeczeństwie Gminy Niedźwiedzia.

problem - **bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych**

	2006r	2007r	2008r
liczba osób objętych wsparciem	102	106	98
miejsce wśród pozostałych problemów	II	II	III
trend (lata 2006-2008)	x	x	pozytywny
dynamika (lata 2006-2008)	x	x	spadek – 4%
% przeprowadzonych interwencji w stosunku do udzielonej pomocy ogółem	21	19	17
waga (szczególnie istotny/istotny/mniej istotny)	istotny	istotny	istotny

Charakterystyka: problem ten istnieje w nieustannym powiązaniu z bezrobociem i ubóstwem, które to doprowadzają człowieka do poziomu życia na pograniczu minimum socjalnego stanowi przyczyną braku właściwej komunikacji i zachowania w rodzinie. W wyniku czego rodzi się konflikt, przemoc, agresja, przestępstwa, problemy w nauce, przenoszenie złych wzorców, destrukcja podstawowych funkcji rodziny, upadek obyczajów.

Wybrane dane dotyczące przejawów bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych na terenie Gminy Niedźwiedzia zestawiono w tablicy poniżej.

Tablica 10. Wybrane dane dotyczące przejawów bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych na terenie Gminy Niedzwiedzia

	2006r	2007r	2008r	dynamika (%)
Liczba rodzin z problemem opiekuńczo-wychowawczym (ogółem)	102	106	98	4
rodziny niepełne	26	29	29	12
rodziny wielodzietne	76	77	69	-9
Rodziny patologiczne	15	17	19	27
Przestępstwa stwierdzone (ogółem)	61	54	52	-15
przestępstwa przeciwko mieniu	22	23	21	-5
przestępstwa przeciwko zdrowiu i życiu	4	8	4	0
pozostałe	34	23	27	-21
Dewiacje osób nieletnich				
czyny karalne popełnione przez nieletnich	1	3	6	500
nieletni biorący udział w czynach karalnych	1	4	7	600
nowo ujawnieni nieletni zagrożeni demoralizacji	17	20	24	41
nieletni zaewidencjonowani w kartotece policji	18	24	31	72
wnioski, zawiadomienia, interwencje skierowane do instytucji i organizacji	21	30	37	76

Dane: GOPS Niedzwiedzia, Policja.

Dane pokazują, że korzystne trendy (spadek skali zjawiska) dostrzec można w następujących tematach analiz:

- rodziny wielodzietne z problemem opiekuńczo-wychowawczym,
- przestępstwa stwierdzone (ogółem),
- przestępstwa pozostałe.

Z kolei za niekorzystne zjawisko społeczne uznane należy i uwidaczniający się wzrost: liczby rodzin z problemem opiekuńczo-wychowawczym (ogółem), liczby rodzin patologicznych, czynów karalnych popełnionych przez nieletnich, liczby nieletnich biorących udział w czynach karalnych, liczby nowo ujawnionych nieletnich zagrożonych demoralizacją, nieletnich zaewidencjonowanych w kartotece policji, liczby wniosków zawiadomień, interwencji skierowanych do instytucji i organizacji.

problem – długotrwała choroba	2006r	2007r	2008r
liczba osób objętych wsparciem	42	60	64
miejsce porównania pozostałych problemów	IV	V	IV
trend (lata 2006-2008)	x	x	negatywny
dynamika (lata 2006-2008)	x	x	wzrost – 52%
% przeprowadzonych interwencji w stosunku do udzielonej pomocy ogółem	9	11	12
waga (wysokość istotny/istotny/mniej istotny)	istotny	istotny	istotny

Charakterystyka: termin „choroba” charakteryzuje je jako – odzew organizmu na działanie czynnika zewnętrznego, który przekracza jego zdolności obronne. W efekcie takiego działania powstają zaburzenia we współdziałaniu narządów ustroju. Początek choroby może być nagły lub powolny, natomiast sam przebieg gwałtowny (w chorobach ostrych) lub długotrwały i wyniszczający (choroby

przewlekłe). Wiele chorób ostrych może przechodzić w postać przewlekłą, z kolei choroby przewlekłe mogą wykazywać zaostrzenia objawów chorobowych. Wiskzo chorób w swoim przebiegu ma okres utajenia, kiedy przebiega bezobjawowo. Im dolegliwiej jest poważniejsza i długotrwała, tym większy wpływ wywiera na funkcjonowanie psychiczne. Można za tym stwierdzić, że w tym przypadku zaburzenie życia psychicznego jest konsekwencją choroby somatycznej. Odrębna sytuacja ma miejsce w przypadku chorób psychicznych, gdzie podstawowy problem stanowi zaburzone myślenie, przeżywanie czy zachowanie. Choć przyczyny choroby mogą mieć podłoże biologiczne (genetyczne czy neurohormonalne), jej przebieg może prowadzić do zaburzeń somatycznych, wyniszczenia, a nawet śmierci organizmu. Przykładem może być narkomania, depresja prowadząca do samobójstwa czy zaburzenia jedzenia (anoreksja, bulimia).

problem - bezrobocie	2006r	2007r	2008r
liczba osób objętych wsparciem	37	78	63
miejsce wśród pozostałych problemów	V	IV	V
trend (lata 2006-2008)	x	x	negatywny
dynamika (lata 2006-2008)	x	x	wzrost – 70%
% przeprowadzonych interwencji w stosunku do udzielonej pomocy ogółem	7	14	11
ważność (wysoko istotny/istotny/mniej istotny)	istotny	istotny	istotny

Charakterystyka: bezrobocie jest główną przyczyną powstawania zjawiska ubóstwa. Z punktu widzenia ekonomicznego (przedmiotowe ujęcie) oznacza – nierównowagę na rynku pracy między podażą a popytem na siłę roboczą. Do najbardziej rażących skutków bezrobocia zaliczyć należy: obniżenie standardu materialnego rodziny – wymusza konieczność korzystania z pomocy społecznej, skutki psychologiczne bezrobocia – powodują zmiany sytuacji społecznej i emocjonalnej całej rodziny, zarówno dorosłych jak i dzieci, izolacja społeczna – ograniczone zostają kontakty interpersonalne wszystkich członków rodziny bezrobotnego zarówno ze znajomymi, jak i z dalszą rodziną. W starszych danych dotyczących zjawiska bezrobocia na terenie Gminy Nied wied dostarcza poniższa analiza wykorzystująca dane statystyczne PUP w Limanowej.

Tablica 11. Liczba bezrobotnych w Gminie (lata 2004-2009 I kwartał)

	2004r		2005r		2006r		2007r		2008r		2009r	
	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety
Liczba bezrobotnych zarejestrowanych podział według płci	270	279	200	264	170	255	143	238	136	242	170	285
Ogółem	549		464		425		381		379		455	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Limanowej

Lata 2004-2009 wykazują tendencję spadkową w kontekście liczby bezrobotnych z terenu Gminy Niedźwiedzia. Uwypuklenia wymaga niekorzystna sytuacja kobiet na lokalnym rynku pracy, co szczególnie widoczne jest począwszy od roku 2006. Stawiając takie tezy należy mieć na uwadze, że dane te obejmują jedynie statystyki PUP. Nie zawierają one informacji o ludziach, którzy nie posiadają zatrudnienia ale nie są zarejestrowani w PUP z różnych przyczyn. W rzeczywistości zatem badany problem posiada może szerszy wymiar.

problem - potrzeba ochrony macierzyństwa	2006r	2007r	2008r
liczba osób objętych wsparciem	10	2	32
miejsce wśród pozostałych problemów	VI	VII	VI
trend (lata 2006-2008)	x	x	negatywny
dynamika (lata 2006-2008)	x	x	wzrost – 220%
% przeprowadzonych interwencji w stosunku do udzielonej pomocy ogółem	2	0,4	6
waga (wysoko istotny/istotny/mniej istotny)	istotny	mniej istotny	istotny

Charakterystyka: wśród osób korzystających z pomocy społecznej znajdują się kobiety pobierające zasiłki z tytułu ciąży i wychowywania dziecka, będące w trudnej sytuacji materialnej. Według wytycznych UE - państwa członkowskie mają obowiązek wprowadzania środków służących poprawie bezpieczeństwa i zdrowia pracownic ciąży oraz w okresie poporodowym. Na szczeblu krajowym - postanowieniem zawartym w art. 71, ust. 1 Konstytucji RP z 1997 roku, uwzględnia się dobro rodziny w polityce społecznej i gospodarczej. Artykuł ten stanowił, że prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych mają rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, a zwłaszcza rodziny wielodzietne i niepełne. Również art. 7, pkt. 8 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej traktuje problematykę ciąż, jako jedną z wiodących w celu uzyskania wsparcia z GOPS.

Ochrona macierzyństwa powinna stać się jednym z celów pracy socjalnej. W obecnych czasach coraz to mniej osób decyduje się na zakładanie rodzin oraz rezygnuje z planów dotyczących posiadania dzieci. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest nieodpowiednia sytuacja na rynku pracy i związane z nim ubożenie społeczeństwa. Efektem takiego stanu rzeczy są alarmistyczne uwagi demografów mówiące o systematycznym spadku z roku na rok liczby urodzeń dzieci. Taka sytuacja nie wpływa korzystnie na państwo. Obecnie wiele organizacji prowadzi politykę, prorodzinną aby zachęcić młodych ludzi do zakładania rodzin. W Polsce jednym z istotnych elementów w polityce społecznej oraz gospodarczej państwa jest prawo pracy. Aby pomóc kobiecie w ciąży powinno ono godzić życie rodzinne z pracą zawodową. Prawo pracy zasługuje na pozytywne oceny przedstawiając kobiecie jej prawa jako pracownicy. Jednak normy prawne nie zawsze są przestrzegane. Rolą pracownika socjalnego powinno być uwiadomianie kobiet o ich prawach, zachęcanie ich do walczenia z nieuczciwymi pracodawcami oraz informowanie odpowiednich instytucji o łamaniu prawa.

problem – alkoholizm	2006r	2007r	2008r
liczba osób objętych wsparciem	9	11	8
miejsce pośród pozostałych problemów	VI	VI	VII
trend (lata 2006-2008)	x	x	pozytywny
dynamika (lata 2006-2008)	x	x	spadek – 11%
% przeprowadzonych interwencji w stosunku do udzielonej pomocy ogółem	2	2	1
waga (wysokie istotny/istotny/mniej istotny)	istotny	istotny	istotny

Charakterystyka: nadużywanie alkoholu stanowi główną dysfunkcję społeczną. Spożywanie nadmiernych ilości powoduje zaburzenia w relacji funkcji opiekuńczej, wychowawczej, socjalizacyjnej i emocjonalnej rodziny. Wzorce nadmiernego picia w rodzinie przechodzą z pokolenia na kolejne. Grono osób nadużywających alkoholu i innych środków odurzających zwiększa się regularnie. Problem coraz częściej dotyka młode osoby. Wczesne zetknięcie z alkoholem jest szczególnie niebezpieczne, gdy działa na młody organizm destrukcyjnie w sferze fizjologicznej i psychologicznej. Często nadużywanie alkoholu szybko przekształca się w uzależnienie.

Obok negatywnych wzorców nadmiernego spożywania alkoholu – coraz częściej dostrzegane jest zjawisko narkomanii. Zjawisko narkomanii pojawiło się stosunkowo niedawno i ma wysoką dynamikę. Ostatnie trendy rozwoju tej dysfunkcji wskazują, że z wiejskich i wiejskich zjawisko to przenosi się oraz w mniejsze wsie i miasteczka. Stanowi ono jeden z najważniejszych problemów w zagrożeniu z jakimi stykają się współczesne społeczeństwa. Narkomania występuje przede wszystkim wśród ludzi młodych, jednak liczba dzieci i młodzieży nadużywających narkotyki jest trudna do określenia. Z danych uzyskanych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gminie Niedźwiedzia wynika, że problem narkomanii nie istnieje (0 osób zakwalifikowanych do udzielenia pomocy z powodu narkomanii – 2006, 2007 i 2008 r.), ale w rzeczywistości może być nie do końca zdiagnozowany – co zaciemnia faktyczny obraz statystyk. Rozwój zjawiska narkomanii wiąże się z kłopotami osobistymi, trudnymi warunkami życia, wpływem niewłaściwego środowiska oraz chęcią ucieczki od rzeczywistości, która szczególnie młodym ludziom jawi się szaro i mało atrakcyjnie. Zarówno przyczyny powstania i rozwijania się zjawiska narkomanii i alkoholizmu są podobne i zaliczyć do nich należy: ukształtowanie się podczas okresu wychowania pewnych specyficznych cech osobowości, definiowanych jako skłonność do popadania w uzależnienia i nałogi, wpływ grupy rówieśniczej oraz otoczenia starszego, trudne sytuacje życiowe, brak opieki, pomocy pozostawienie samemu sobie, powszechnie panujące trendy w poszczególnych subkulturach, ciekawość, poszukiwanie alternatywy, odskocznicy czy ucieczki od dylematów życia codziennego, bezsilność życiowa.

problem – przemoc w rodzinie	2006r	2007r	2008r
liczba osób objętych wsparciem	1	2	2
miejsce pośród pozostałych problemów	VIII	VII	VIII
trend (lata 2006-2008)	x	x	negatywny
dynamika (lata 2006-2008)	x	x	wzrost – 100%
% przeprowadzonych interwencji w stosunku do udzielonej pomocy ogółem	>1	>1	>1
waga (wysokość istotny/istotny/mniej istotny)	mniej istotny	mniej istotny	mniej istotny

Charakterystyka: przemoc w rodzinie można zdefiniować następująco – zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie przeciw członkowi rodziny, naruszające prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody. Ofiarami przemocy w rodzinie padają najczęściej dzieci i kobiety, niemniej jednak istnieją przypadki, w których przemoc kierowana jest w kierunku mężczyzny pełniącego rolę „głowy” rodziny.

problem – trudno ci w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	2006r	2007r	2008r
liczba osób objętych wsparciem	1	2	2
miejsce pośród pozostałych problemów	VIII	VII	VIII
trend (lata 2006-2008)	x	x	negatywny
dynamika (lata 2006-2008)	x	x	wzrost – 100%
% przeprowadzonych interwencji w stosunku do udzielonej pomocy ogółem	>1	>1	>1
waga (wysokość istotny/istotny/mniej istotny)	mniej istotny	mniej istotny	mniej istotny

Charakterystyka: przystosowanie się do życia osoby opuszczającej zakład karny jest procesem złożonym i wymaga dużo pracy. Aby efekt był widoczny przede wszystkim pomoc musi być bardzo indywidualizowana, gdyż każdy człowiek jest osobnym przypadkiem i wymaga jednostkowej pracy. Ponadto warto zaznaczyć, że powrót do społeczeństwa osoby z marginesu kryminalnego trudno nazwać powrotem, gdyż często konkretna osoba wywodzi się ze środowisk przestępczych, patologicznych i nie ma zdrowych kontaktów rodzinnych, a w życiu społecznym nigdy nie uczestniczyła. Dlatego koniecznym jest podjęcie pracy lub kontynuacja wykształcenia, rozwijanie zainteresowań. Działanie takie ma na celu wypełnienie luki jaka powstała po zerwaniu z tym wszystkim z czym się wcześniej identyfikował.

8.2. Członkowie Zespołu do prac nad Strategią

1. Aneta Kujacz - Kierownik Gminnej Biblioteki Publicznej w Niedźwiedziu,
2. Beata Krzan - Starszy Pracownik socjalny,
3. Małgorzata Potaczek - pracownik socjalny,
4. Andrzej Łazyk - Dyrektor Zespołu Szkoły Podstawowej im. Władysława Orkana i Gimnazjum Publicznego w Porcie Wielkiej,
5. Anna Adamczyk - Dyrektor Zespołu Placówek Oświatowych im. Jana Pawła II w Podobinie,
6. Zawirski Tomasz - Dyrektor Zespołu Szkoły i Gimnazjum im. Władysława Orkana w Niedźwiedziu,
7. Kurek Elżbieta - Dyrektor Zespołu Placówek Oświatowych im. Katarzyny Smreczyńskiej w Koninie,
8. Małgorzata Balińska - Dyrektor Samorządowego Przedszkola w Niedźwiedziu,
9. Małgorzata Drab - Dyrektor Przedszkola Samorządowego w Porcie Wielkiej,
10. Ksiądz Dziekan Marek Wójcik - Proboszcz Parafii Rzymsko-Katolickiej w Niedźwiedziu,
11. Irena Nalepa – Przewodnicząca GKRPA w Niedźwiedziu,
12. Barbara Cichowska - Pielęgniarka rodowiskowa, Radna Rady Gminy w Niedźwiedziu,
13. Tadeusz Kowalczyk - Były Prezes Stowarzyszenia na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Niedźwiedziu im. Brata Alberta w Niedźwiedziu,
14. Zofia Drajewicz - Prezes Stowarzyszenia na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Niedźwiedziu im. Brata Alberta w Niedźwiedziu,
15. Katarzyna Filipiak - pedagog szkolny, opiekun grupy wolontaryjnej,
16. Zofia Szymańska - Kierownik GOPS w Niedźwiedziu.

IX. Tablice i ryciny

Tablica 1. Analiza SWOT	6
Tablica 2. Cele główne i cele wykonawcze Strategii	9
Tablica 3. Liczba ludności w Gminie Niedźwiedź na przestrzeni lat 2004 -2008	30
Tablica 4. Wskaźniki modułu gminnego	30
Tablica 5. Wybrane dane dotyczące poziomu rozwoju kultury w Gminie (lata 2004 -2008)	31
Tablica 6. Wybrane dane dotyczące zasobów mieszkaniowych w Gminie (lata 2004 -2008)	31
Tablica 7. Liczba osób objętych pomocą społeczną w Gminie Niedźwiedź za lata 2006-2008	32
Tablica 8. Średnia wysokość miesięcznego świadczenia przyznawanego przez GOPS w Niedźwiedziu w latach 2003-2008	34
Tablica 9. Natężenie występowania problemów społecznych, w poszczególnych wsiach Gminy Niedźwiedź (2008r)	34
Tablica 10. Wybrane dane dotyczące przejawów bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych na terenie Gminy Niedźwiedź	38
Tablica 11. Liczba bezrobotnych w Gminie (lata 2004 -2009 I kwartał)	39
Rycina 1. Ukształtowanie terenu Gminy Niedźwiedź	29
Rycina 2. Saldo budżetu Gminy i wydatki na pomoc społeczną (lata 2004-2008)	32
Rycina 3. Powody przyznawania wsparcia przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Gminie Niedźwiedź w 2006, 2007 i 2008 roku	33

